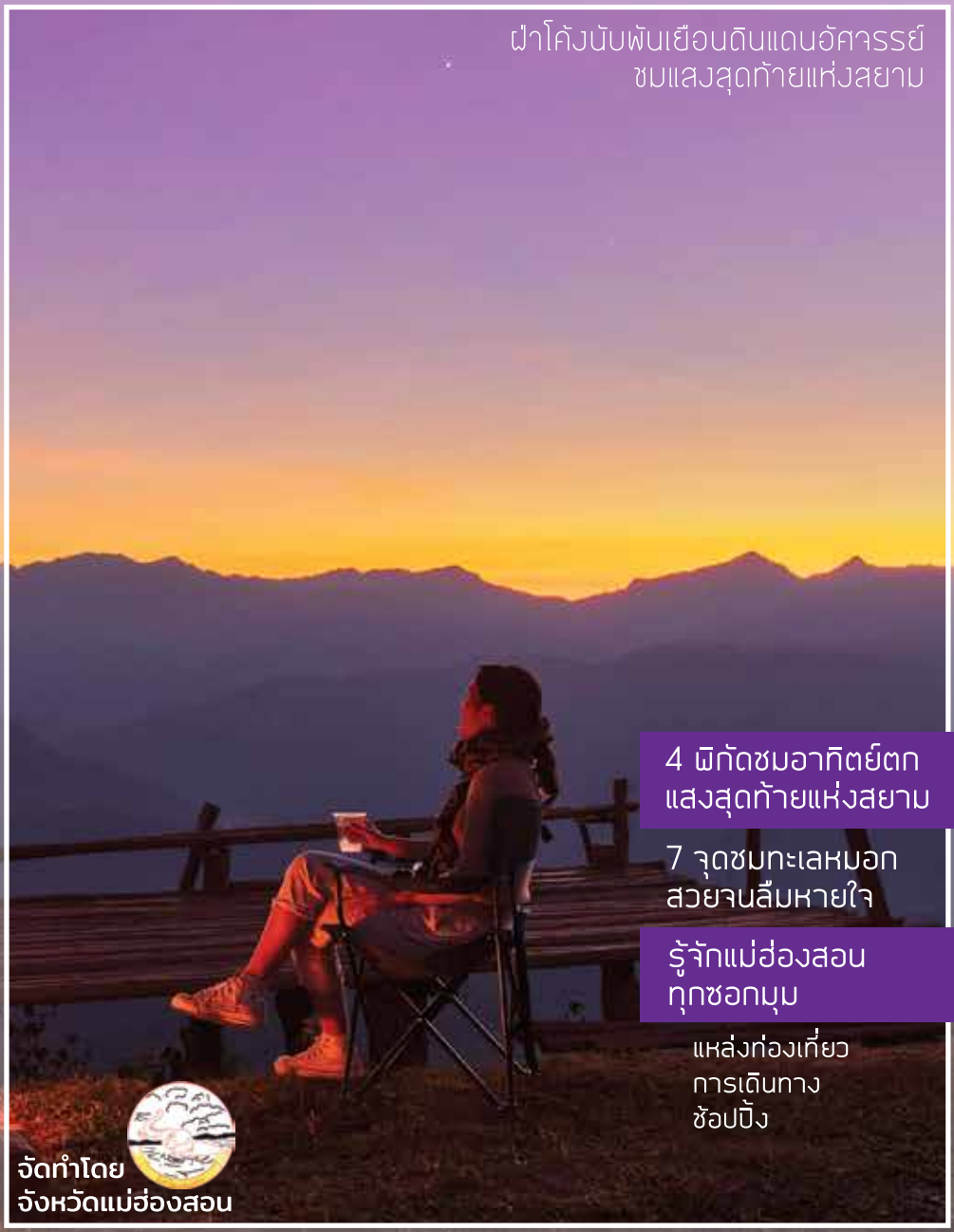
แม่ฮ่องสอน

ฝ่าโค้งนับพันเยือนดินแดนอัศจรรย์
ชมแสงสุดท้ายแห่งสยาม

4 พิกัดชมอาทิตย์ตก
แสงสุดท้ายแห่งสยาม

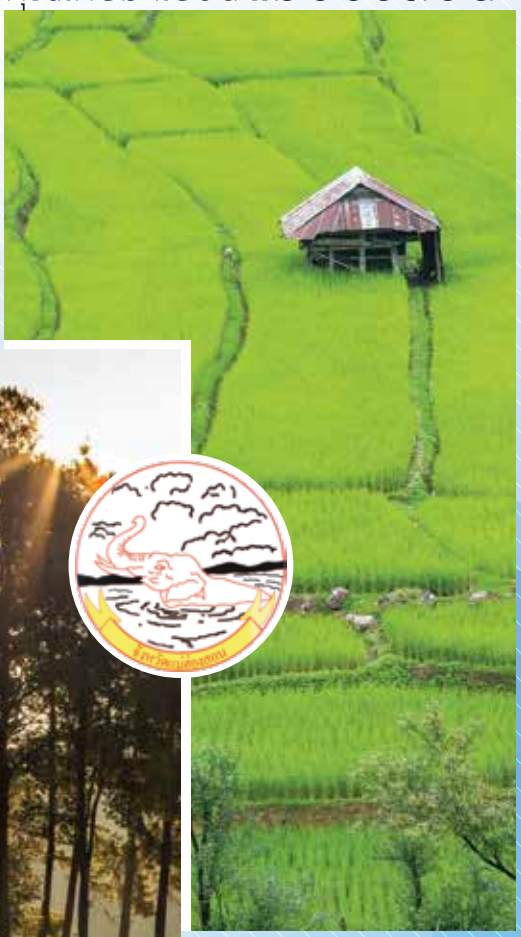
7 จุดชมทะเลหมอก
สวยจนลืมหายใจ

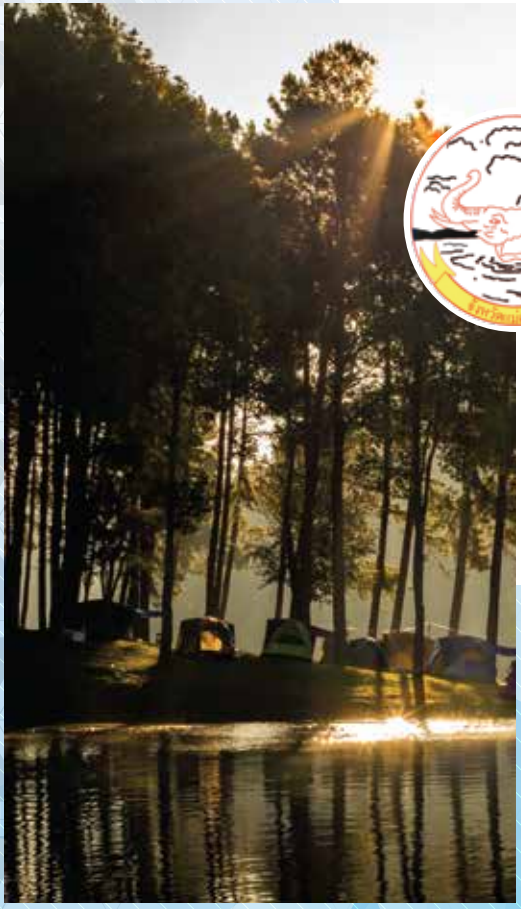
รู้จักแม่ฮ่องสอน
ทุกซอกมุม

แหล่งท่องเที่ยว
การเดินทาง
ช้อปปิ้ง

จัดทำโดย
จังหวัดแม่ฮ่องสอน

คุณเคยมาเยือน แม่ฮ่องสอน แล้วหรือยัง?

ผู้จัดทำ :
จังหวัดแม่ฮ่องสอน

Tabel of CONTENT

รู้หรือไม่ว่าแม่ฮ่องสอน เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ทิศตะวันตกสุดของประเทศ จึงเป็นดินแดนที่ดวงตะวันลาลับขอบฟ้าเป็นที่สุดท้ายของประเทศไทย

5 กว่าจะเป็นแม่ฮ่องสอน

7 รู้จักแม่ฮ่องสอน

19 หยาดน้ำฟ้าสู่แม่ฮ่องสอน

20 เสน่ห์แม่ฮ่องสอน

25 สินค้าสำคัญของจังหวัดแม่ฮ่องสอน

27 การสาธารณสุข

28 การเรียนการศึกษา

29 แผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน

Tabel of CONTENT

37 อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

50 อำเภอปาย

63 อำเภอปางมะผ้า

74 อำเภอขุนยวม

82 อำเภอแม่ลาน้อย

89 อำเภอแม่สะเรียง

94 อำเภอสบเมย

"เมืองสามหมอก"

ชื่อนี้ไม่ได้มาเล่นๆ แม่ฮ่องสอนล้อมรอบด้วยทิวเขาและอยู่เหนือระดับน้ำทะเลตั้งแต่ 100-2,000 เมตร จึงมีหมอกเกือบตลอดทั้งปี

Intro

แม่ฮ่องสอน...ดินแดนมหัศจรรย์ของคนธรรมดา

แม่ฮ่องสอน ดินแดนลึกลับบนภูเขาสูงที่อยู่ห่างไกล เป็นจุดหมายปลายทางสำหรับผู้ที่ตั้งใจมาเยือนเท่านั้น เพราะต้องฝ่าฟันโค้งนับพันกว่าที่จะได้มายืนอยู่ ณ ดินแดนแห่งนี้ได้ หากแต่เมื่อได้มาเยือนแล้ว ผู้คนคงจะตกหลุมรักได้ไม่ยาก เพราะดินแดนแห่งนี้เสมือนมีเวทย์มนต์ ดึงดูดให้ผู้คนหลงใหล ไม่เพียงแต่ผู้คนในบ้านเมืองเราเท่านั้น แม้แต่ชาวต่างชาติจากทั่วทุกมุมโลก ยังไม่วายต้องดั้นด้นมาเยือน การันตีได้ถึงเสน่ห์อันเกินต้านของแม่ฮ่องสอนจริงๆ

ชื่อที่เคยผ่านหูกันมา "เมืองสามหมอก" ไม่ใช่แค่สมญานามให้ผู้คนฉงนใจเล่นเท่านั้น แต่ผ่านการพิสูจน์มาแล้วจากเหล่านักเดินทางทั่วโลก ว่าเป็นเมืองที่อยู่ภายใต้ม่านหมอกอย่างแท้จริง หากใครไม่เคยได้ฝ่าหมอกมาถึงสถานที่แห่งนี้แล้ว จะไม่มีทางได้รู้ถึงความน่าอัศจรรย์ใจใต้เมฆหมอกเหล่านี้ได้เลย

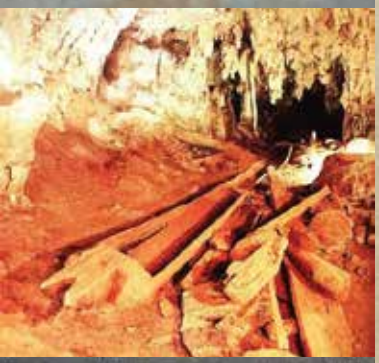
ความหลากหลายแห่งชาติพันธุ์ เป็นอีกหนึ่งเสน่ห์ที่ปฏิเสธไม่ได้ กว่า 9 ชนเผ่าอยู่ร่วมกันอย่างสงบและผาสุกด้วยความภาคภูมิใจกับชาติพันธุ์แห่งตน ผู้คนกับชุดประจำเผ่าเดินตามท้องถนนดูจะเป็นภาพธรรมดาของคนพื้นถิ่น แต่เชื่อเถอะว่าเป็นภาพที่ไม่สามารถหาดูได้โดยง่ายจากที่อื่นอย่างแน่นอน

สิ่งมหัศจรรย์เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นไม่ง่ายนักในชีวิตใครสักคนหนึ่ง แต่การมาเยือนจังหวัดแม่ฮ่องสอนจะทำให้คุณได้สัมผัสกับความมหัศจรรย์ได้ทุกนาทีที่อยู่ที่นี่

แล้วคุณล่ะ เคยมาเยือนแม่ฮ่องสอนแล้วหรือยัง?

กว่าจะเป็น...แม่ฮ่องสอน

การตั้งถิ่นฐานของผู้คนยุคก่อนประวัติศาสตร์

จากหลักฐานทางโบราณคดีที่ขุดค้นได้จากที่ต่างๆในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน อาทิ หลักฐานทางโบราณคดีที่ขุดค้นได้ในถ้ำแถบอำเภอปางมะผ้า ซึ่งพบโครงกระดูกมนุษย์โบราณ กระดูกสัตว์และเมล็ดพืชที่ใช้เป็นอาหารมากมายหลายชนิด เช่น เมล็ดน้ำเต้า แตงกวา ถั่วฝักยาว ข้าวเปลือก เป็นต้น เครื่องมือเครื่องใช้ที่ทำจากหิน เช่น เครื่องมือหินขัดเป็นขวานหินรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า เครื่องมือหินกะเทาะ ขวานหิน เป็นต้น เครื่องมือเครื่องใช้ที่ทำจากเหล็ก เช่น ห่วงเหล็ก ขวานด้ามสั้น ลิ่ว เป็นต้น ลูกปัด เศษภาชนะดินเผาลายเชือกทาบ เศษภาชนะดินเผาลายขูดขีด โลงที่ทำขึ้นโดยการขุดเจาะท่อนไม้ซุงลักษณะคล้ายเรือหัวท้ายตัด เรียกว่า "โลงผีแมน" หลักฐานทางโบราณคดีที่ขุดค้นได้บริเวณตำบลหมอกจำแป่ ตำบลปางหมู และ ตำบลผาบ่อง อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ซึ่งพบขวานหินกะเทาะ เครื่องมือหินกะเทาะ เครื่องมือสะเก็ดหิน เป็นต้น บ่งบอกว่าพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มาตั้งแต่ยุคสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ตั้งแต่ยุคหินเก่าตอนปลาย (32,000 ปี มาแล้ว) ถึงยุคโลหะ-เหล็ก (1,100 ปีมาแล้ว)

การตั้งถิ่นฐานของผู้คน ยุคประวัติศาสตร์

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์พอสรุปได้ว่า ในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีชาวพื้นเมืองที่มีวัฒนธรรมประเพณีและภาษาพูดเป็นของตัวเอง เช่น กะเหรี่ยง ม้ง มูเซอ ลีซู ละว้า เป็นต้น ตั้งถิ่นฐานกระจายตัวอยู่ตามที่ราบระหว่างหุบเขาและพื้นที่สูง มีชีวิตความเป็นอยู่ผูกพันกับป่าเขาแม่น้ำ อยู่รวมกันเป็นชุมชนหมู่บ้าน เมื่อบริเวณใดมีผู้คนหนาแน่นขึ้น ที่ทำกินไม่พอ ก็จะออกแสวงหาทำเลใหม่ให้ทำมาหากินได้โดยสะดวก และมีผู้คนที่อพยพมาจากบริเวณใกล้เคียง อาทิ คนไต (ไทใหญ่) จากรัฐฉาน คนเมืองจากเชียงใหม่ เป็นต้น เข้ามาตั้งหลักแหล่งแสวงหาทำเลที่ทำกิน เมื่อมีผู้คนมากขึ้นก็รวมตัวอยู่กันเป็นชุมชนหมู่บ้าน ผู้คนที่อาศัยตามที่ราบส่วนใหญ่เป็นชาวไทใหญ่ ส่วนผู้คนที่อาศัยอยู่บนภูเขามักจะเป็นชาวพื้นเมือง

จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีเรื่องราวและที่มาตั้งแต่ปี พ.ศ.2374 ตรงกับสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ในคราวนั้นคือ "เจ้าหลวงพุทธวงศ์" ต้องการช้างป่าไว้ใช้งาน จึงให้ เจ้าแก้วเมืองมา เป็นแม่กองนำข้าราชบริพาร ไพร่พล ช้างต่อ และหมอควาญช้าง ออกเดินทางข้ามภูเขามาบริเวณทิศตะวันตกของนครเชียงใหม่ จึงได้พบกับลำห้วยแห่งหนึ่งที่มีช้างป่าอาศัยอยู่ชุกชุม มีร่องน้ำเหมาะกับการฝึกสอนช้างป่า จึงหยุดสร้างบ้านเรือนขึ้นพร้อมกับตั้งชื่อหมู่บ้านว่า

แม่ฮ่องสอน

โดยคำว่า แม่ มาจากคำว่า "แม่น้ำ"
ฮ่อง มาจาก "ร่องน้ำ" ตามภาษาของชาวไทใหญ่

ทำให้เป็นที่มาของชื่อจังหวัดแม่ฮ่องสอนที่มีความหมายว่า

ร่องน้ำอันเป็นสถานที่ฝึกช้างป่า

รู้จักแม่ฮ่องสอน

แม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดชายแดน อยู่ทางภาคเหนือตอนบน ห่างจากกรุงเทพมหานคร 924 กิโลเมตร มีรูปร่างเรียวยาว มีความยาวเหนือจรดใต้ 250 กิโลเมตร กว้างประมาณ 90 กิโลเมตร มีเนื้อที่รวมเกือบ 8 ล้านไร่ หรือราว 12,780 ตารางกิโลเมตร จึงมีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 8 ของประเทศ อันดับ 3 ของภาคเหนือ พื้นที่ 90% เป็นภูเขาซ้อน มีความสูงเหนือระดับน้ำทะเลตั้งแต่ 100-2,000 เมตร พื้นที่กว่า 86% เป็นป่าไม้ จัดเป็นจังหวัดที่มี

พื้นที่ป่าเป็นอันดับ 1 ของประเทศ

แม่ฮ่องสอนมี 2 ทิวเขาสำคัญคือทิวเขาแดนลาว และ ทิวเขาถนนธงชัย มียอดเขาแม่ยะเป็นยอดเขาสูงสุดอยู่บนทิวเขาถนนธงชัย มีความสูง 2,005 เมตร จากระดับน้ำทะเล มีแม่น้ำหลัก 3 สายคือ แม่น้ำสาละวิน แม่น้ำปาย และแม่น้ำเมย

แม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดที่อุดมไปด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติ เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่ยังเป็นป่าไม้ และมีพื้นที่ป่าต้นน้ำขนาดใหญ่ ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของประเทศซึ่งมีความหลากหลายทางชีวภาพ จึงเต็มไปด้วยแหล่งอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ อันประกอบไปด้วย

- อุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 13 แห่ง
- วนอุทยานแห่งชาติ 10 แห่ง
- ป่าสงวนแห่งชาติถึง 9 แห่ง
- สวนรุกขชาติ 4 แห่ง

แม่ฮ่องสอนแบ่งเขตปกครองเป็น 7 อำเภอ ประกอบไปด้วย อำเภอปาย อำเภอปางมะผ้า
อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน อำเภอขุนยวม อำเภอแม่ลาน้อย อำเภอแม่สะเรียง และอำเภอสบเมย

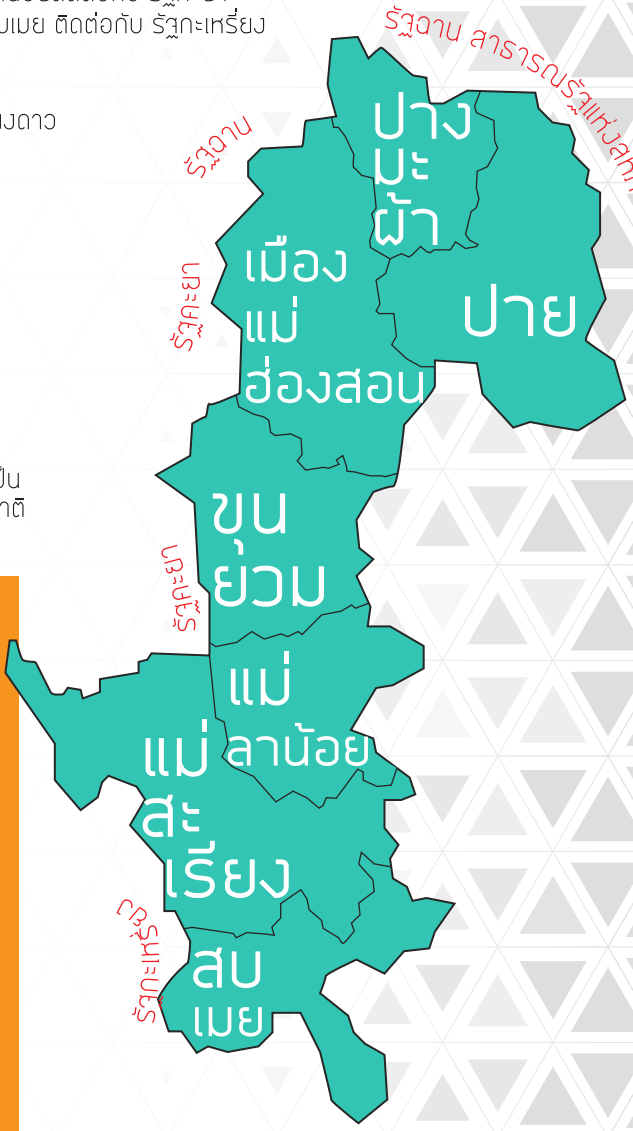
ทุกอำเภอมีเขตแดนติดต่อกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

ทิศเหนือ และ ทิศตะวันตก
อำเภอปาย และ อำเภอปางมะผ้า ติดต่อกับ รัฐฉาน
อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ติดต่อกับ รัฐฉาน และรัฐคะยา
อำเภอขุนยวม และอำเภอแม่ลาน้อยติดต่อกับ รัฐคะยา
อำเภอแม่สะเรียง และอำเภอสบเมย ติดต่อกับ รัฐกะเหรี่ยง

ทิศตะวันออก
ติดต่อกับ อำเภอเวียงแหง เชียงดาว
แม่แตง สะเมิง กัลยาณิวัฒนา
แม่แจ่ม ฮอด และอมก๋อย
(จากเหนือลงใต้)
จังหวัดเชียงใหม่

ทิศใต้
อำเภอสบเมย ติดต่อกับ
อำเภอท่าสองยาง
จังหวัดตาก

แม่น้ำเมย และแม่น้ำสาละวินเป็น
เส้นแบ่งอาณาเขตตามธรรมชาติ
ที่สำคัญ

หากดูจากแผนที่แล้วจะพบว่า
จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีลักษณะ
คล้ายม้าน้ำ

การค้าชายแดน

จุดผ่อนปรนทางการค้า 5 จุด
อยู่ในเขตความรับผิดชอบของด่าน
ศุลกากรสองแห่ง คือ ด่านศุลกากร
แม่ฮ่องสอนและด่านศุลกากรแม่สะเรียง

จังหวัดแม่ฮ่องสอนทำการค้าชายแดนกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา เนื่องจากมีพื้นที่ชายแดนเป็นระยะทางยาวต่อเนื่องถึง 483 กิโลเมตร เชื่อมต่อกับ 3 รัฐที่สำคัญทางด้านยุทธศาสตร์การค้าการลงทุนของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา คือ รัฐฉาน รัฐคะยา รัฐกะเหรี่ยง และมีทำเลที่ตั้งใกล้กรุงเนปิดอ ซึ่งเป็นเมืองหลวงใหม่ของเมียนมา ด้วยระยะการเดินทางทางบกเพียง 220 กิโลเมตร

จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีจุดผ่อนปรนทางการค้า 5 จุด และช่องทางการค้าชั่วคราวตามมาตรา 5 ทวิ ของกรมศุลกากร สำหรับการใช้เป็นช่องทางการค้าเป็นครั้งคราว และยังมีช่องทางการค้าแบบเป็นครั้งคราว เมื่อร้องขอมีช่องทางเชื่อมโยงติดต่อระหว่างกันอีกไม่น้อยกว่า 30 จุด (เหล่านี้เป็นช่องทางการเดินทางธรรมชาติซึ่งมีมาแต่โบราณ) ซึ่งประชาชนมีการติดต่อค้าขาย แลกเปลี่ยนสินค้ากันอย่างต่อเนื่อง

ด่านศุลกากรแม่ฮ่องสอน มีเขตพื้นที่รับผิดชอบในเขตอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน อำเภอปาย อำเภอปางมะผ้า และอำเภอขุนยวม

- จุดผ่อนปรนการค้าชายแดนช่องทางบ้านห้วยผึ้ง อยู่ในเขตพื้นที่ตำบลห้วยผา อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน-บ้านนามน รัฐฉาน
- จุดผ่อนปรนการค้าชายแดนช่องทางบ้านน้ำเพียงดิน อยู่ในเขตพื้นที่บ้านห้วยเดื่อ ตำบลผาบ่อง อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน-บ้านใหม่ รัฐคะยา
- จุดผ่อนปรนการค้าชายแดนช่องทางบ้านห้วยต้นนุ่น อยู่ในเขตพื้นที่บ้านห้วยต้นนุ่น ตำบลแม่เงา อำเภอขุนยวม-บ้านน้ำมาง รัฐคะยา

ด่านศุลกากรแม่สะเรียง มีเขตพื้นที่รับผิดชอบในเขตอำเภอแม่สะเรียง อำเภอแม่ลาน้อย และอำเภอสบเมย

- จุดผ่อนปรนการค้าชายแดนช่องทางบ้านเสาหิน อยู่ในเขตพื้นที่หมู่บ้านเสาหิน ตำบลเสาหิน อำเภอแม่สะเรียง-บ้านห้วยทราย รัฐคะยา
- จุดผ่อนปรนการค้าชายแดนช่องทางบ้านแม่สามแลบ อยู่ในเขตพื้นที่บ้านแม่สามแลบ อำเภอสบเมย-จังหวัดผาปูน รัฐกะเหรี่ยง

จุดผ่อนปรนทางการค้านำเข้าส่งออกระหว่างประเทศไทยและเมียนมา เป็นจุดที่สามารถแลกเปลี่ยนสินค้าเล็กๆ น้อยๆ ที่จำเป็นในการอุปโภค-บริโภคในชีวิตประจำวัน และเป็นสินค้าไม่ต้องห้ามตามกฎหมายอื่นใด ได้ภายในบริเวณตลาดนัดเพื่อการค้า ห่างจากแนวพรมแดนประมาณ 2 กิโลเมตร

ระหว่างเวลา
08.00-16.00 น. ของทุกวัน

เส้นทางสู่แม่ฮ่องสอน

การคมนาคมทางบก
การเดินทางระหว่างอำเภอ

การเดินทางระหว่างจังหวัดมีถนนสายหลัก จำนวน 4 เส้นทาง คือ

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1095 เส้นทางจังหวัดเชียงใหม่ (อำเภอแม่แตง) - จังหวัดแม่ฮ่องสอน (อำเภอปาย อำเภอปางมะผ้า อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน) ระยะทาง 246 กิโลเมตร ลักษณะทางเป็นทางลาดยาง AC สองช่องจราจร ความกว้างทางจราจร 7-12 เมตร (เป็นช่วงๆ)

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 เส้นทางจังหวัดเชียงใหม่ (อำเภอฮอด)-จังหวัดแม่ฮ่องสอน (อำเภอแม่สะเรียง อำเภอแม่ลาน้อย อำเภอขุนยวม อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน) ระยะทาง 354 กิโลเมตร ลักษณะทางเป็นทางลาดยาง AC สองช่องจราจร ความกว้างทางจราจร 8-18 เมตร (เป็นช่วงๆ)

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 105 เส้นทางจังหวัดตาก (แม่สอด) - อำเภอสบเมย อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ระยะทาง 162 กิโลเมตร ลักษณะทางเป็นทางลาดยาง AC สองช่องจราจร ความกว้างทางจราจร 7 เมตร

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1263 เส้นทางอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ - อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ระยะทาง 90 กิโลเมตร ลักษณะทางเป็นทางลาดยาง AC สองช่องจราจร ความกว้างทางจราจร 9 เมตร

การเดินทางระหว่างอำเภอมีถนนสายหลัก จำนวน 3 เส้นทาง คือ

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 เป็นเส้นทางระหว่างอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน อำเภอขุนยวม อำเภอแม่ลาน้อย และอำเภอแม่สะเรียง

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1095 เป็นเส้นทางระหว่างอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน อำเภอปางมะผ้า และอำเภอปาย

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 105 เป็นเส้นทางระหว่างอำเภอแม่สะเรียง และอำเภอสบเมย

สภาพถนน เป็นถนนตัดผ่านพื้นที่ป่าไม้ ทิวเขาและภูเขา เป็นเส้นทางขึ้นเขา-ลงเขาที่มีความคดโค้งและลาดชันมีทางโค้งต่อเนื่องเป็นระยะ ถนนมีสภาพชำรุดเป็นช่วง มักพบสิ่งกีดขวางช่องทางการจราจร ผู้ขับขี่จึงต้องขับขี่ด้วยความระมัดระวัง ใช้ความเร็วพอประมาณและควรปฏิบัติตามป้ายจราจรและเครื่องหมายจราจรอย่างเคร่งครัด ช่วงฤดูฝนควรระวัง อาจจะมีดินโคลนถล่ม หินร่วง ต้นไม้ล่ม หรือต้นไม้โน้มเอียงเข้าเขตทางหลวง โปรดใช้ความระมัดระวังให้มากขึ้น

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1095	
จังหวัดเชียงใหม่ - อำเภอปาย ระยะทาง	135 กิโลเมตร
อำเภอปาย - อำเภอปางมะผ้า ระยะทาง	44 กิโลเมตร
ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108	
อำเภอปางมะผ้า -อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน	67 กิโลเมตร
จังหวัดเชียงใหม่- อำเภอแม่สะเรียง	191 กิโลเมตร
อำเภอแม่สะเรียง - อำเภอแม่ลาน้อย	30 กิโลเมตร
อำเภอแม่ลาน้อย - อำเภอขุนยวม	67 กิโลเมตร
ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 105	
อำเภอขุนยวม - อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน	66 กิโลเมตร
อำเภอแม่สะเรียง - อำเภอสบเมย	15 กิโลเมตร

การเดินทางโดยรถสาธารณะ

สถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัดแม่ฮ่องสอน ตั้งอยู่เลขที่ 144 ถนนนาวาคชสาร ตำบลจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน มีผู้ประกอบการจำหน่ายตั๋วรถโดยสารจำนวน 2 ราย คือ บริษัทเปรมประชาขนส่ง จำกัด และบริษัทสมบัติทัวร์ จำกัด

การเดินทางระหว่างจังหวัด มีบริษัทเอกชนให้บริการในเส้นทางเดินรถต่างๆ ดังนี้

เส้นทางกรุงเทพ-แม่ฮ่องสอน (เส้นทางเดินรถ รถประจำทาง หมวด 2 สาย 961) เริ่มต้นจากสถานีขนส่งผู้โดยสารสายเหนือ เข้าสู่จังหวัดแม่ฮ่องสอนผ่านทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 เข้าสู่อำเภอแม่สะเรียง ไปสุดเส้นทางที่สถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัดแม่ฮ่องสอน ระยะทางทั้งสิ้น 928 กิโลเมตร ระยะเวลาเดินทาง 17 ชั่วโมง มีบริษัทเอกชนให้บริการเดินรถจำนวน 1 ราย คือ บริษัทสมบัติทัวร์ จำกัด

เส้นทางเชียงใหม่ - แม่สะเรียง - แม่ฮ่องสอน (เส้นทางเดินรถ รถประจำทางหมวด 3 สาย 170) เริ่มต้นจาก

สถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัดเชียงใหม่ เข้าสู่จังหวัดแม่ฮ่องสอนผ่านทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 เข้าสู่อำเภอแม่สะเรียง ไปสุดเส้นทาง ณ สถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัดแม่ฮ่องสอน ระยะทางทั้งสิ้น 359 กิโลเมตร ระยะเวลาเดินทาง 8-9 ชั่วโมง มีบริษัทเอกชนให้บริการเดินรถจำนวน 1 ราย คือ บริษัทเปรมประชาขนส่ง จำกัด

เส้นทางเชียงใหม่-ปาย-แม่ฮ่องสอน (เส้นทางเดินรถ รถประจำทางหมวด 3 สาย 612) เริ่มต้นจากสถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัดเชียงใหม่ เข้าสู่จังหวัดแม่ฮ่องสอนผ่านทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1095 เข้าสู่อำเภอปาย ไปสิ้นสุดเส้นทาง ณ สถานีขนส่งผู้โดยสารจังหวัดแม่ฮ่องสอน ระยะทางทั้งสิ้น 250 กิโลเมตร ระยะเวลาเดินทาง 5-6 ชั่วโมง มีบริษัทเอกชนให้บริการเดินรถจำนวน 1 ราย ได้แก่ บริษัทเปรมประชาขนส่ง จำกัด

เส้นทางแม่สอด-ท่าสองยาง-สบเมย-แม่สะเรียง (เส้นทางเดินรถ รถประจำทางหมวด 3 สาย 602) มีต้นทางจากอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 105 ผ่านอำเภอสบเมย และสิ้นสุดที่อำเภอแม่สะเรียง ไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1095 มีสหกรณ์เดินรถให้บริการเดินรถ

การเดินทางภายในจังหวัด มีสหกรณ์เดินรถแม่ฮ่องสอน ให้บริการในเส้นทางเดินรถในเส้นทางต่างๆ ได้แก่ แม่ฮ่องสอน - ปาย แม่ฮ่องสอน-ขุนยวม แม่ฮ่องสอน-ปางอุ๋ง แม่ฮ่องสอน-ห้วยขาน แม่ฮ่องสอน-รักไทย แม่ฮ่องสอน-บ้านห้วยผึ้ง แม่ฮ่องสอน-บ้านกลาง และ แม่ฮ่องสอน-ป่าลาน โดยใช้รถสองแถวสีเหลือง ท่ารถอยู่ที่หน้าตลาดสดเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน (ตลาดสายหยุด)

การเดินทางทางอากาศ

แม่ฮ่องสอนมีท่าอากาศยานสองแห่ง คือ

ท่ากาศยานแม่ฮ่องสอน ตั้งอยู่ที่อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน มีรันเวย์ยาว 2,000 เมตรรองรับอากาศยานได้ 32 เที่ยวบินต่อวัน และรองรับผู้โดยสารได้ 2,800 คนต่อวัน มีการบิน จำนวน 2 เส้นทาง ได้แก่

การบินเส้นทาง เชียงใหม่-แม่ฮ่องสอน-เชียงใหม่ ใช้เวลาเดินทางประมาณ 40 นาที โดย บริษัท สายการบินนกแอร์จำกัด (มหาชน) โดยใช้อากาศยานแบบ Q400 จำนวน 86 ที่นั่ง (ข้อมูล ณ เดือนกันยายน 2564)

การบินเส้นทาง กรุงเทพมหานคร (ดอนเมือง) - แม่ฮ่องสอน - กรุงเทพมหานคร (ดอนเมือง) ใช้เวลาเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมง 45 นาที โดยบริษัทสายการบินนกแอร์จำกัด (มหาชน) โดยใช้อากาศยานแบบ Q400 จำนวน 86 ที่นั่ง (ข้อมูล ณ เดือนกันยายน 2564)

ท่าอากาศยานปาย ตั้งอยู่ที่อำเภอปาย เป็นท่าอากาศยานขนาดเล็ก ไม่มีเจ้าหน้าที่ควบคุมจราจรทางอากาศ มีรันเวย์ยาว 900 เมตร

มีการบิน จำนวน 1 เส้นทาง ได้แก่ การบินเส้นทาง เชียงใหม่-ปาย-เชียงใหม่ ใช้เวลาเดินทางประมาณ 25 นาที โดยจะมีการบินเฉพาะในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวของจังหวัดแม่ฮ่องสอน หรือประมาณช่วงเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนกุมภาพันธ์

ทั้งนี้ เส้นทางการบินขึ้นอยู่กับสายการบินที่ให้บริการ โปรดตรวจสอบข้อมูลก่อนการเดินทาง

รู้หรือไม่

จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นพื้นที่ปลายสุดด้านตะวันตกของประเทศไทย คือเส้นแวงที่ 97.5 องศาตะวันออก จึงเป็นที่ๆ พระอาทิตย์ตกลับขอบฟ้าเป็นจังหวัดสุดท้ายของประเทศ

แสงสุดท้ายแดนสยาม

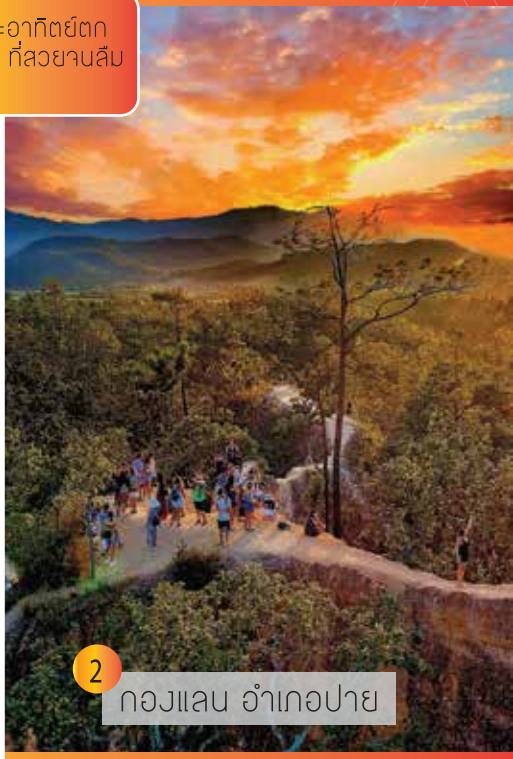
4 พิกัด ชมพระอาทิตย์ตก ในแม่ฮ่องสอน ที่สวยจนลืมไม่ลง

1 จอท่า อำเภอแม่สะเรียง

ดินแดนตะวันตกสุดของประเทศไทย

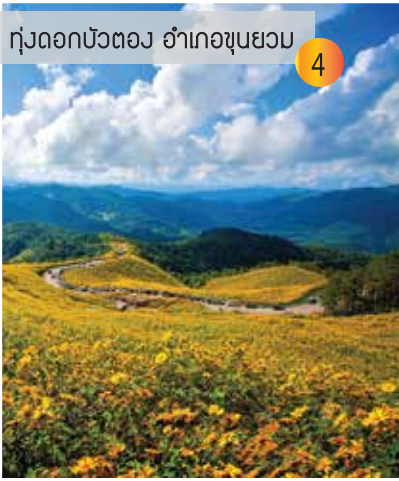

2 กองแลน อำเภอปาย

3 กลอเซโล อำเภอสบเมย

ทุ่งดอกบัวตอง อำเภอขุนยวม 4

7 จุดชม ทะเลหมอก สุดโรแมนติก ในแม่ฮ่องสอน

1 ดอยกองมู
อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

แม่ฮ่องสอนมีภูมิประเทศเป็นเทือกเขาสูง ประกอบกับมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติเป็นอย่างมาก และมีแม่น้ำหลายสายไหลผ่าน จึงทำให้มีอากาศเย็นสบาย มีละอองหมอกปกคลุมแทบจะทุกช่วงฤดูของปี จนได้ชื่อว่า

เมืองสามหมอก

2 บ้านรักไทย
อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

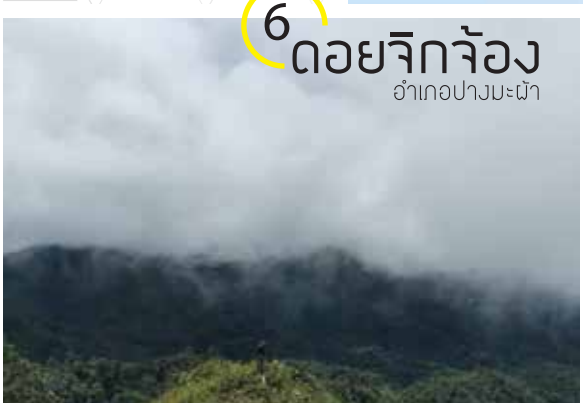
3 ปางอุ๋ง
อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

4 กลอเซโล
อำเภอสบเมย

5 บ้านจ่าโบ่
อำเภอปางมะผ้า

6 ดอยจิกจ้อง
อำเภอปางมะผ้า

7 หยุนไหล
อำเภอปาย

โถงถ้ำงามวิจิตร

แม่ฮ่องสอนมีลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาหินปูนและมีแม่น้ำหลายสายที่ผุดขึ้นมาจากใต้พื้นพิภพ ลัดเลาะผ่านภูเขาหินปูน ทำให้เกิดการกัดเซาะเกิดเป็นโถงถ้ำมากกว่า 200 แห่ง ปัจจุบันบางแห่งได้พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว โถงถ้ำเหล่านี้ยังเป็นแหล่งเรียนรู้การใช้ชีวิตของมนุษย์ยุคดึกดำบรรพ์ ที่มีหลักฐานทางโบราณคดีบ่งชี้ว่า แม่ฮ่องสอนเคยเป็นแหล่งที่อยู่ของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ในยุคหินเก่าตอนปลาย หรือประมาณ 32,000 ปีมาแล้ว จนถึงยุคโลหะเหล็ก หรือประมาณ 1,100 ปีมาแล้ว

แม่ฮ่องสอน เมืองแห่งถ้ำ

ถ้ำน้ำลอด อำเภอปางมะผ้า

รู้หรือไม่

จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีบ่อน้ำพุร้อนธรรมชาติมากเป็นอันดับ 2 ของประเทศ คือมีจำนวนมากกว่า 12 แห่ง ทั่วทั้งจังหวัด เพราะภูมิประเทศใต้ดินมีหินร้อนและแม็กม่าใต้เปลือกโลกอยู่ ทำให้เป็นแหล่งแช่ออนเซ็นที่นักท่องเที่ยวสนใจอย่างมาก

กองแลน อำเภอปาย

น้ำพุร้อนไทรงาม อำเภอปาย

ภูโคลน อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

หยาดน้ำฟ้าสู่แม่ฮ่องสอน

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน

แม้ว่าจังหวัดแม่ฮ่องสอนจะเป็นจังหวัดที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล หากแต่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ที่ได้เสด็จเยือนแม่ฮ่องสอนและพระราชทานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมอบไว้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานให้กับจังหวัดแม่ฮ่องสอนมากถึง 162 แห่ง กว่า 20 โครงการ อันประกอบไปด้วย

1. ศูนย์บริการและพัฒนาที่สูงปางตองตามพระราชดำริ
2. ศูนย์บริการและพัฒนาลุ่มน้ำปายตามพระราชดำริ
3. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่ลาน้อย
4. ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่สะเรียง
5. ศูนย์ศิลปาชีพจังหวัดแม่ฮ่องสอน ในพระบรมราชินูปถัมภ์
6. โครงการคลินิกเกษตรเคลื่อนที่ในพระราชานุเคราะห์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร
7. โครงการจัดตั้งหมู่บ้านยามชายแดนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดแม่ฮ่องสอน
8. โครงการทุนการศึกษาพระราชทาน ม.ท.ศ
9. โครงการธนาคารข้าวจังหวัดแม่ฮ่องสอน
10. โครงการพระราชดำริปางตอง 1 (ห้วยมะเขือส้ม)
11. โครงการพระราชดำริปางตอง 2 (ปางอุ๋ง)
12. โครงการพระราชดำริปางตอง 3 (หมอกจำแป่-แม่สะงา)
13. โครงการพระราชดำริปางตอง 4 (พระตำหนักปางตอง)
14. โครงการพระราชดำริในพื้นที่โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน
15. โครงการพัฒนาป่าไม้ตามแนวพระราชดำริในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน
16. โครงการพัฒนาสวนสาธารณะจังหวัดแม่ฮ่องสอน
17. โครงการศูนย์ไผ่ศึกษาแม่ฮ่องสอนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
18. โครงการสร้างป่า สร้างรายได้
19. โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
20. โครงการอนุรักษ์พันธุ์กล้วยไม้รองเท้านารีอินทนนท์ตามพระราชดำริในพื้นที่ภาคเหนือ (ขุนยวม)
21. โครงการอนุรักษ์แหล่งพันธุกรรมไม้สักและพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎรบริเวณป่าลุ่มน้ำของ-ลุ่มน้ำปาย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
22. โครงการเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์เขียดแลวแบบธรรมชาติตามพระราชเสาวนีย์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

พหุวัฒนธรรม

เสน่ห์ แม่ฮ่องสอน

จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นเมืองที่มีทุนทางวัฒนธรรมประเพณีของชนพื้นเมืองที่มีมากถึง 9 ชาติพันธุ์ ทั้ง จีนยูนนาน กะเหรี่ยง ลาหู่ ลีซู ไทใหญ่ ปะโอ เลอเวื้อะ (ลัวะ) ม้ง และคนเมือง ที่กระจายตัวอาศัยอยู่ใน 7 อำเภอทั่วทั้งจังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่มีวิถีชีวิตเรียบง่าย อยู่ร่วมกับธรรมชาติแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันอย่างยั่งยืนและสงบสุข

9 ชาติพันธุ์ ใน แม่ฮ่องสอน แตกต่างอย่าง สันติ

ไทใหญ่ เป็นประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัด เป็นกลุ่มที่อพยพมาจากรัฐฉาน ซึ่งเป็นบ้านเมืองเดิมในสหภาพพม่า ชาวไทใหญ่เป็นกลุ่มประชากรผู้มีความโดดเด่นในทางปฏิบัติที่แสดงถึงความเลื่อมใส ศรัทธาในวิถีทางแห่งพระพุทธศาสนา

สาวชาวกะเหรี่ยงคอยาว

ชนเผ่าลาหู่ หรือ มูเซอ

ครอบครัวชาวไทใหญ่แต่งชุดพื้นเมืองมาทำบุญ

ลาหู่ หรือ มูเซอ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ลาหู่แดง และลาหู่ดำ ตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่อำเภอปางมะผ้า อำเภอปาย และอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

ม้ง เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีประชากรน้อยที่สุดในแม่ฮ่องสอนแต่กระจายอยู่ทุกอำเภอ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ม้งขาว และ ม้งลาย ซึ่งเรียกจากสีกระโปรงของผู้หญิงชาวม้ง

ลีซู หรือ ลีซอ ตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่อำเภอปาย และอำเภอปางมะผ้า

กะเหรี่ยง เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ทุกอำเภอ นอกจากนี้ยังมีกะเหรี่ยงกลุ่มย่อยที่อพยพย้ายมาจากประเทศเมียนมา ได้แก่ กะเหรี่ยงคอยาว หรือปาดอง หรือกะยัน และกะเหรี่ยงแดง อาศัยอยู่บ้านในสอย บ้านน้ำเพียงดิน และบ้านห้วยเสือเฒ่า อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

ลัวะ หรือ เลอเวือะ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยในดินแดนล้านนารวมถึงแม่ฮ่องสอนมาตั้งแต่โบราณ ปัจจุบันอพยพขึ้นไปอยู่บนพื้นที่ภูเขาสูง ตั้งชุมชนเป็นแนวยาวไปตามสันเขา พบได้มากที่เขตรอยต่อ อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน กับอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

ปะโอ อพยพเข้ามาจากรัฐฉาน อาศัยอยู่บ้านห้วยมะเขือส้ม ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

จีนยูนนาน (จีนฮ่อ) เป็นกลุ่มชาวจีนที่เป็นอดีตทหารกองพล 93 ที่หนีภัยทางการเมืองเข้ามาในประเทศไทยมาอยู่ที่อำเภอปาย อำเภอปางมะผ้า และอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน บางแห่งตั้งเป็นชุมชนถาวรมีเฉพาะชาวจีนยูนนานฮ่อเท่านั้น เช่น หมู่บ้านสันติชล อำเภอปาย หมู่บ้านรักไทย อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน เป็นต้น

คนเมือง กลุ่มคนไทยที่ย้ายถิ่นฐานมาอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนในภายหลัง

4อ ชวนสัมผัสแม่ฮ่องสอน

จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เป็นที่มาของอาหารท้องถิ่นอันหลากหลาย ที่สร้างสรรค์จากวัตถุดิบตามธรรมชาติของคนไทยเชื้อสายไทใหญ่และอีก 8 ชาติพันธุ์พื้นเมือง

ด้วยสภาพผืนป่าที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ และภูมิประเทศเป็นภูเขาสูง ทำให้ทั่วทั้งพื้นที่มีอากาศดี เย็นสบาย

จังหวัดแม่ฮ่องสอนยังเป็นเมืองน่าอยู่ มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นมุมสบายใจ ผ่อนคลายอารมณ์ เพื่อให้ร่างกายและจิตใจได้ชาร์จพลังแล้วกลับมาฟื้นฟูแข็งแรงได้อีกครั้ง

ผู้คนที่อาศัยอยู่ร่วมกัน แม้ต่างชาติพันธุ์ แต่สมัครสมานกลมเกลียว ด้วยวิถีชีวิตที่สงบเรียบง่าย ผู้คนจึงอารมณ์ดี ยิ้มแย้ม แจ่มใส ใช้ชีวิตอย่างมีความสุขภายใต้ปรัชญาแห่งความพอเพียง

ความหลากหลายของชาติพันธุ์ก่อเกิดเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นและประเพณีอันงดงามเป็นเอกลักษณ์ ทั้งวัดวาอารามที่สร้างขึ้นจากความศรัทธา เพื่อเป็นสถานที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวแม่ฮ่องสอนที่ยังคงดำรงสืบสานในวิถีชีวิตปัจจุบัน

อาหารดี

อากาศดี

อารมณ์ดี

อารามดี

5C ของดีแม่ฮ่องสอน

แม่ฮ่องสอนเป็นสังคมชนบท ผู้คนใช้ชีวิตเรียบง่าย เงียบสงบ อยู่กับธรรมชาติ

แต่โดดเด่นด้วยวัฒนธรรม ประเพณี ที่สืบทอดต่อกันมาอย่างภาคภูมิ

อีกทั้งยังเต็มไปด้วยงานหัตถกรรมพื้นบ้าน ที่ปราณีตและงดงาม คงความเป็นเอกลักษณ์ เป็นภูมิปัญญาที่ล้ำค่า

ด้วยภูมิประเทศอันเป็นเทือกเขาสูงกว่าระดับน้ำทะเลถึง 1,200 เมตร จึงปลูกกาแฟและได้ผลผลิตเป็นเมล็ดกาแฟที่มีคุณภาพดี

ด้วยปัจจัยด้านภูมิประเทศเช่นกัน ทำให้แม่ฮ่องสอนมีถ้ำเป็นจำนวนมากกว่า 200 แห่ง บางแห่งขุดค้นพบหลักฐานการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์โบราณ บางถ้ำมีชื่อเสียงดึงดูดนักสำรวจถ้ำมาจากทั่วโลก

สินค้าสำคัญของจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ถั่วลายเสือ ถั่วเหลือง
กระเทียม
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
กะหล่ำปลี เมล็ดกาแฟ
อโวคาโด ลูกพลับ

จังหวัดแม่ฮ่องสอนยังมีผลิตภัณฑ์ที่สร้างรายได้อย่างยั่งยืนคือ วิสาหกิจชุมชนปลูกกาแฟ เนื่องจากมีภูมิประเทศสูงจากระดับน้ำทะเลถึง 1,200 เมตร ทำให้เป็นแหล่งปลูกและผลิตกาแฟชั้นดีของประเทศไทย ทำให้ได้ผลผลิตที่ดีมีคุณภาพโด่งดังไปไกลทั่วโลก รวมไปถึงถั่วลายเสือและกระเทียม ที่ได้รับมาตรฐาน GI เครื่องหมายบ่งชี้แหล่งผลิตเฉพาะเจาะจงที่ได้คุณภาพ เหมือนเป็นแบรนด์ท้องถิ่นและแหล่งที่มาของสินค้า

ผลิตภัณฑ์ OTOP

งานฝีมือหัตถกรรมที่สร้างจากภูมิปัญญาอันเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาติพันธุ์ ที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์เฉพาะตัวที่ไม่เหมือนใครให้คนไทยทั้งประเทศและนักท่องเที่ยวรู้จัก

ผ้าฝ้ายทอผสมขนแกะบ้านห้วยห้อม
ผลิตภัณฑ์งา เครื่องจักสาน
ผ้าทอชนเผ่า เครื่องเงิน
ผลิตภัณฑ์ถั่วลายเสือ
ผลิตภัณฑ์ภูโคลน

ผ้าฝ้ายผสมขนแกะ
บ้านห้วยห้อม

การสาธารณสุขพร้อม

จังหวัดแม่ฮ่องสอนจัดให้มีบริการสุขภาพแก่ประชาชนอย่างทั่วถึงตามแผนพัฒนาระบบสุขภาพ โดยมีโรงพยาบาลในทุกอำเภอ แบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

โรงพยาบาลศรีสังวาลย์ อยู่ที่ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนเป็นโรงพยาบาลระดับ S สามารถรองรับผู้ป่วยที่ต้องการการรักษาที่ยุ่งยากซับซ้อน ระดับเชี่ยวชาญเฉพาะ

โรงพยาบาลแม่สะเรียงและโรงพยาบาลปาย เป็นโรงพยาบาลระดับแม่ข่าย M2 และ F1 รองรับการส่งต่อจากโรงพยาบาลชุมชนอื่น และลดการส่งต่อไปโรงพยาบาลทั่วไป รวมทั้งให้การสนับสนุนเครือข่ายบริการปฐมภูมิของแต่ละอำเภอ

โรงพยาบาลปางมะผ้า โรงพยาบาลขุนยวม โรงพยาบาลแม่ลาน้อย โรงพยาบาลสบเมย เป็นโรงพยาบาลชุมชนขนาดกลางระดับ F2 มีแพทย์เวชปฏิบัติ หรือแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัว 2-5 คน แต่ไม่มีแพทย์เฉพาะทาง มีบริการผู้ป่วยใน มีห้องผ่าตัด ห้องคลอด

นอกจากนี้ยังมีหน่วยบริการระดับปฐมภูมิ คือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) 72 แห่ง สถานบริการสาธารณสุขชุมชน (สสช.) อีก 59 แห่ง กระจายอยู่ในระดับตำบล หมู่บ้าน และชุมชนในพื้นที่ห่างไกล

แม่ฮ่องสอนยังมีสถานบริการสาธารณสุขในสังกัดของกรมควบคุมโรค คือ ศูนย์ควบคุมโรคติดต่อนำโดยแมลงจำนวน 7 แห่ง และมาลาเรียคลินิกอีก 10 แห่ง

อีกทั้งยังมีมาลาเรียคลินิกชุมชน ที่ได้รับความร่วมมือจากกองทุนโลก เป็นหน่วยบริการชุมชนที่ตั้งอยู่ตามแนวชายแดน ในพื้นที่ 6 อำเภอ รวม 37 แห่ง

สุดท้ายคือสถานบริการสาธารณสุขในสังกัดกรมการแพทย์คือ โรงพยาบาลธัญญารักษ์แม่ฮ่องสอน ขนาด 90 เตียง ให้บริการบำบัดรักษาผู้ป่วยที่ติดยาเสพติดทั้งแบบผู้ป่วยในผู้ป่วยนอก และบำบัดในชุมชน

การเรียน การศึกษา

จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีปัจจัยหลายๆ ด้านที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาภายในจังหวัด เช่น การคมนาคม ภูเขาสูง ป่าไม้ ชายแดน สาธารณูปโภคพื้นฐาน ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่ำที่สุดในประเทศ เป็นต้น ทำให้การจัดการศึกษาของแม่ฮ่องสอนจึงให้ความสำคัญกับการเข้าถึงการศึกษาก่อนเป็นลำดับแรก ซึ่งมีทั้งภาคเอกชนร่วมกันกับภาครัฐให้การสนับสนุนและจัดการศึกษาภายในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ในรูปแบบที่หลากหลาย ตั้งแต่ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา วิทยาลัยการอาชีพ ระดับอุดมศึกษา การศึกษาตามอัธยาศัย ที่มุ่งเน้นให้ประชากรในจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้เข้าถึงระบบการศึกษาอย่างทั่วถึงเสมอภาค

แม่ฮ่องสอนมีสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานอื่น ๆ ดังนี้

- โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ระดับมัธยมศึกษามีทั้งหมด 8 แห่ง ประถมศึกษา 301 แห่ง
- โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 6 แห่ง
- วิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 2 แห่ง
- โรงเรียนในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย จำนวน 11 แห่ง
- โรงเรียนในสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จำนวน 1 แห่ง
- โรงเรียน/ศูนย์การเรียนในสังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สังกัดกองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 336 กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 33 จำนวน 7 แห่ง สังกัดกองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 337 จำนวน 9 แห่ง
- สถาบันอุดมศึกษาในสังกัดกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี จำนวน2 แห่ง

แผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ในโลกยุคปัจจุบันที่พัฒนาอย่างก้าวกระโดด แต่จังหวัดแม่ฮ่องสอนยังมีข้อจำกัดในการคมนาคมที่ต้องใช้เวลานาน หมู่บ้านจำนวนมากยังไม่มีไฟฟ้าและน้ำประปาที่สะอาดใช้ การบริการภาครัฐ ด้านการสาธารณสุข การศึกษายังไม่ได้คุณภาพ และทั่วถึง ทำให้ยังมีสัดส่วนของคนจนมากที่สุด จังหวัดแม่ฮ่องสอนจึงมุ่งมั่นที่จะพัฒนาในทุกมิติ จึงได้กำหนดเป้าหมายพัฒนาจังหวัดเป็น

แม่ฮ่องสอน เมืองแห่งความสุข ยกระดับคุณภาพชีวิตด้วยเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์

และได้จัดทำแผนพัฒนาจังหวัด โดยเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์ SWOT Analysis เพื่อให้เห็นภาพรวมทั้งจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค ต่างๆ ของจังหวัด เพื่อนำไปใช้ประกอบการวางแผนพัฒนาเมืองให้ได้แผนงานที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

หลังจากได้ทำการวิเคราะห์แล้วจึงได้กำหนดประเด็นการพัฒนาจังหวัดขึ้นมาโดยแบ่งเป็น 6 ประเด็น คือ

1. แก้ไขโครงสร้างพื้นฐาน
2. ยกระดับการบริหารจัดการ อนุรักษ์ ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เติบโตอย่างยั่งยืน
3. ยกระดับคุณภาพชีวิต ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม
4. การพัฒนาอาชีพและรายได้
5. ส่งเสริม และพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและยั่งยืน
6. การพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงภายในและความมั่นคงตามแนวชายแดน

(ร่าง) แผนพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน

Strengths จุดแข็ง

1. มีพื้นที่ตั้งอยู่ตะวันตกสุดของประเทศไทย ตำแหน่งลองติจูด 97 องศา 21 ลิปดา ตะวันออก

2. เป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำขนาดใหญ่มีความอุดมสมบูรณ์และมีความหลากหลายทางชีวภาพ โดยเป็นพื้นที่ป่า 6.9 ล้านกว่าไร่ คิดเป็น 86% ของพื้นที่ทั้งหมด

3. มีทุนทางวัฒนธรรมและประเพณีของชาวไทยเชื้อสายไทใหญ่และ 9 ชาติพันธุ์ 13 กลุ่มที่มีเอกลักษณ์และยังคงดำรงสืบสานในวิถีชีวิตปัจจุบัน

4. มีภูมิประเทศที่สวยงาม มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ที่หลากหลาย กระจายอยู่ทุกอำเภอ จำนวน 216 แห่ง/กิจกรรม อาทิ ทุ่งบัวตอง ประเพณีปอยส่างลอง เป็นต้น และมีรายได้จากการท่องเที่ยว (ก่อนโควิด) ปี 2562 สูงถึง 5,300 ล้านบาท

5. มีภูมิประเทศแบบคาสต์ (หินปูน) มีถ้ำที่งดงามมากกว่า 200 แห่ง มีการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ตั้งแต่ก่อนยุคประวัติศาสตร์ ตั้งแต่ 32,000 ปีมาแล้ว และมีวัฒนธรรมโลงไม้จนถึงปัจจุบัน

6. มีโครงการพัฒนาตามพระราชดำริมากถึง 162 โครงการ

7. ประชาชนมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย สงบสุข เป็นเมืองน่าอยู่ มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

8. มีพื้นที่ชายแดนติดต่อกับเมียนมาทุกอำเภอ มีจุดผ่อนปรนการค้าชายแดน 5 แห่งและมีทำเลใกล้กรุงเนปิดอร์ เมืองหลวงใหม่ของเมียนมา 220 กิโลเมตร

9. มีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ เช่น กระเทียม ถั่วเหลือง ถั่วลายเสือ และมีพืชทางเศรษฐกิจ ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น กาแฟ โกโก้ บุก

10. มีบ่อน้ำแร่ธรรมชาติ และน้ำพุร้อน 12 แห่ง

Weaknesses จุดอ่อน

1. สภาพภูมิประเทศเป็นทิวเขาสูงและป่าไม้ การเดินทางมาต้องใช้เวลานานประมาณ 4-5 ชั่วโมง เส้นทางที่เชื่อมต่อหมู่บ้านรวมถึงเส้นทางไปยังจุดผ่อนปรนการค้าและแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดส่วนมากยังเป็นถนนดินลูกรัง และยังมีข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐาน

2. การขยายเขตไฟฟ้ายังไม่เข้าถึงทุกหมู่บ้าน

3. มีหมู่บ้านที่ยังไม่มีน้ำประปาจำนวน 18 หมู่บ้าน

4. บริการสาธารณสุข การศึกษา และบริการพื้นฐานของรัฐยังไม่ได้คุณภาพและไม่ทั่วถึง

5. มีข้อจำกัดด้านที่ทำกิน ยังคงมีความเสี่ยงในการบุกรุกป่า เพื่อขยายพื้นที่เกษตร

6. มีรายได้ต่ำ และมีสัดส่วนคนจนมากที่สุดในประเทศ

7. การท่องเที่ยวเป็นแหล่งสร้างรายได้สำคัญของจังหวัด แต่ฤดูกาลท่องเที่ยวมีระยะสั้น (ราว 3-4 เดือน) และค่อนข้างกระจุกตัว (อ.ปาย และ อ.เมือง)

8. ปัญหาหมอกควัน ไฟป่าจากการเผาป่าในช่วงฤดูแล้ง

9. กลุ่มผู้เปราะบางและผู้ด้อยโอกาสประสบปัญหาด้านที่อยู่อาศัยที่ไม่มั่นคงแข็งแรง

10. ขาดการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก อาทิ ป้ายบอกทาง ห้องน้ำสาธารณะ

11. มีการนำเข้าผลิตผลทางการเกษตรจากต่างจังหวัดจำนวนมาก

12. ขาดพื้นที่ทิ้งขยะและไม่มีการบริหารจัดการขยะที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ

พ.ศ.2566-2570 (ฉบับทบทวน ปี 2567)

Opportunities โอกาส

1. นโยบายอนุสัญญาไซเตรสในการคุ้มครองสัตว์ป่าและพันธุ์พืชประกอบกับการมี พรบ.ป่าไม้ฯ และ พรบ.อุทยานฯ ซึ่งเป็นเครื่องมือควบคุมพื้นที่ป่า ทำให้พื้นที่ป่าไม้ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชคงสภาพความสมบูรณ์ต่อไป

2. นโยบายรัฐบาลในการส่งเสริมการปลูกป่า การจัดสรรที่ดินทำกิน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม ทำให้คนอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างยั่งยืน

3. ยุทธศาสตร์ชาติ และยุทธศาสตร์ลุ่มน้ำในการเติบโตอย่างยั่งยืน การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบตามแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี พ.ศ.2561-2580 และแผนแม่บทการบริหารจัดการลุ่มน้ำสาละวิน รวมถึงนโยบายระดับต่างๆ มีส่วนทำให้การบริหารงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีทิศทางที่ชัดเจนบนพื้นฐานของความสมดุลและยั่งยืน

4. นโยบายการบริหารการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ-เศรษฐกิจหมุนเวียน - เศรษฐกิจสีเขียว (BCG Model)

5. รัฐบาลมีนโยบายป่าสันทนาการของเขตป่าสงวนแห่งชาติ

6. เป็นหนึ่งในจังหวัดที่ได้รับการคัดเลือกให้อยู่ในเขตระเบียงเศรษฐกิจ Wellness ภาคเหนือ

Threats อุปสรรค

1. มีปัญหาฝุ่นควันข้ามพรมแดนระหว่างประเทศ ทำให้ค่าฝุ่นละออง PM2.5 ของจังหวัดแม่ฮ่องสอนสูงขึ้นยากต่อการควบคุม

2. ภาวะเศรษฐกิจของโลกและประเทศส่งผลให้ต้นทุนการผลิตมีแนวโน้มสูงขึ้น เช่น น้ำมัน ไฟฟ้า เกิดปัญหาค่าครองชีพ

3. การเกิดภัยธรรมชาติ เช่นอุทกภัย ดินโคลนถล่ม โรคระบาดต่างๆ เช่น โควิด-19 เป็นต้น

4. การลักลอบนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ระเบียบกฎหมายไม่เอื้อต่อการพัฒนา และไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และวิถีชีวิต โดยเฉพาะกฎหมายเกี่ยวกับป่าอนุรักษ์และป่าสงวนแห่งชาติ

เป้าหมายการพัฒนาจังหวัด

แม่ฮ่องสอน
เมืองแห่งความสุข
ยกระดับคุณภาพชีวิต
ด้วยเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์

เป้าประสงค์รวม

1. ยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน โดยการสร้างความเข้มแข็งจากฐานราก และเน้นการแก้ไขปัญหาความยากจน โครงสร้างพื้นฐาน การเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุข การพัฒนาคน สังคม และการบริหารจัดการภาครัฐ
2. สร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยเน้นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน
3. เพื่ออนุรักษ์ ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม และประเพณีวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

ประเด็นการพัฒนาจังหวัด

6 ประเด็นการพัฒนา

1. แก้ไขโครงสร้างพื้นฐาน
2. ยกระดับการบริหารจัดการ อนุรักษ์ ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เติบโตอย่างยั่งยืน
3. ยกระดับคุณภาพชีวิต ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม
4. การพัฒนาอาชีพและรายได้
5. ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและยั่งยืน
6. การพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงภายในและความมั่นคงตามแนวชายแดน

ประเด็นการพัฒนาที่ 1 : แก้ไขปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน

จุดเน้นในการพัฒนา

1. พัฒนาเส้นทางการคมนาคมสายหลัก (ทางหลวงแผ่นดิน) ให้มีคุณภาพ และมีมาตรฐานปลอดภัย ลดระยะเวลาในการเดินทางเข้ามายังจังหวัดแม่ฮ่องสอน
2. พัฒนาปรับปรุง ซ่อมแซม เส้นทางคมนาคมสายรอง และเส้นทางสัญจรในชุมชนให้สามารถเชื่อมต่อกัน
3. ให้ทุกหมู่บ้านในจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีไฟฟ้าใช้อย่างน้อยด้วยระบบ OffGrid
4. ให้ทุกหมู่บ้านมีน้ำประปาใช้

ประเด็นการพัฒนาที่ 2 : ยกระดับการบริหารจัดการ อนุรักษ์ ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เติบโตอย่างยั่งยืน

จุดเน้นในการพัฒนา

1. การป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควันไฟป่า
2. อนุรักษ์ ฟื้นฟูระบบนิเวศและป่าไม้ในพื้นที่ป่าต้นน้ำ
3. พัฒนาบริหารจัดการน้ำในลักษณะนิเวศลุ่มน้ำ
4. การพัฒนาคุณภาพดิน ลดการชะล้างพังทลายของดิน
5. การจัดสรรที่ดินทำกินให้แก่ชุมชน และส่งเสริมสนับสนุนการสร้างป่าสร้างรายได้ให้ชุมชน
6. การบริหารจัดการขยะแบบบูรณาการ

ประเด็นการพัฒนาที่ 3 : ยกระดับคุณภาพชีวิต ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

จุดเน้นในการพัฒนา

1. พัฒนาระบบบริหารสาธารณสุขให้ประชาชนเข้าถึงบริการได้อย่างทั่วถึง
2. ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนและประชาชนในทุกช่วงวัยได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และมุ่งเน้นให้อ่านออกเขียนได้
3. เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาที่อยู่อาศัยสิ่งอำนวยความสะดวกและจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมให้กับกลุ่มผู้เปราะบาง ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

ประเด็นการพัฒนาที่ 4 : การพัฒนาอาชีพและรายได้

จุดเน้นในการพัฒนา

1. สร้างความมั่นคงทางด้านอาหาร
2. ขยายผลองค์ความรู้โครงการพัฒนาตามพระราชดำริ โครงการหลวง โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงสู่ชุมชนเป้าหมาย
3. ยกระดับการผลิตสินค้าการเกษตร เพื่อเพิ่มมูลค่าสู่มาตรฐานตลาดนำการผลิต
4. พัฒนา และส่งเสริมผลิตภัณฑ์ OTOP และหมู่บ้าน OTOP นวัตวิถี วิสาหกิจชุมชน และผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม (C-POT)
5. ส่งเสริมการค้า การลงทุน การค้าชายแดน และพัฒนาสินค้าบริการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวโดยชุมชน
6. พัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน

ประเด็นการพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ประเด็นการพัฒนาที่ 5 : ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและยั่งยืน

จุดเน้นในการพัฒนา

1. การพัฒนา และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ
2. การอนุรักษ์ และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต
3. การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
4. พัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว
5. ส่งเสริมการตลาด และประชาสัมพันธ์และการสร้างประสบการณ์
6. การจัดระบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

ประเด็นการพัฒนาที่ 6 : การพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงภายในและความมั่นคงตามแนวชายแดน

จุดเน้นในการพัฒนา

1. ส่งเสริมการปกป้องสถาบันและการปรองดองสมานฉันท์
2. การเสริมสร้างความมั่นคง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้กับประชาชน
3. การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การค้ามนุษย์ และแรงงานต่างด้าว
4. การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับภัยพิบัติทางธรรมชาติ

ตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนา

ภายในปี พ.ศ.2570 ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) เพิ่มขึ้นร้อยละ 25 จาก 15,148 ล้านบาท เป็น 18,935 ล้านบาท

ผลิตมวลรวมจังหวัดต่อหัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 25 จาก 63,419 บาท เป็น 79,273 บาท ต่อคนต่อปี

ค่าดัชนีความก้าวหน้าของคน (HAI) เพิ่มขึ้นจาก 0.5534 เป็น 0.6000

หมอกสวมกูด
กองมูเสียดฟ้า ป่าเขียวชะอี
ผู้คนดี ประเพณีงาม
ลือนามกิ่นป้องตอง

คำขวัญจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ต้นไม้ประจำจังหวัด

"ต้นกระพี้จั่น" เป็นไม้ต้นผลัดใบ สูง 8-10 เมตร ชื่ออื่นเช่น จั่น พี้จั่น ปี้จั่น กลีบดอกรูปดอกถั่ว สีขาวปนม่วง ใบรูปรีหรือขอบขนาน ปลายใบแหลมหรือมน มีเขตการกระจายพันธุ์ทั้งในประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน ขึ้นในป่าเบจพรรณป่าเต็งรังทางภาคเหนือ ภาคกลางและภาคตะวันตกเฉียงใต้ ออกดอกช่วงเดือนธันวาคม-มีนาคม ขยายพันธุ์โดยเมล็ดและปักชำราก เนื้อไม้ใช้ทำเยื่อกระดาษ ด้ามเครื่องมือของเล่นเด็ก ดอกไม้ประดิษฐ์

ตราประจำจังหวัด

"รูปช้างในท้องน้ำ" หมายถึง การฝึกช้างป่าให้สามารถใช้ในการรบและงานต่างๆ ได้ สาเหตุที่ใช้รูปดังกล่าวเป็นตราประจำจังหวัดเพราะเป็นที่มาของการตั้งเมืองแม่ฮ่องสอน โดยเริ่มจากการที่เจ้าแก้วเมืองมาออกจับช้างให้เจ้าเมืองเชียงใหม่ (พ.ศ.2368-2389) และได้รวบรวมชาวไทยใหญ่ให้มาตั้งบ้านเมืองเป็นหลักแหล่งขึ้น 2 แห่ง มีหัวหน้าเป็นผู้ปกครอง คือ ที่บ้านปางหมูและบ้านแม่ฮ่องสอน

ดอกไม้ประจำจังหวัด

ทุ่งดอกบัวตองเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเลื่องชื่อของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ดอกบัวตองจึงได้กลายมาเป็นดอกไม้ประจำจังหวัด นอกจากนี้บัวตองยังเป็นไม้ดอกที่มีความสดใสและแข็งแรงอีกด้วย

บัวตอง เป็นไม้ดอกมีอายุยืนยาว สูงได้ถึง 5 เมตร ออกดอกเป็นช่อเดี่ยว มีสีเหลืองคล้ายดอกทานตะวันแต่ดอกมีขนาดเล็กกว่า เป็นดอกแบบสมบูรณ์เพศ ใบเป็นใบเดี่ยว รูปไข่มีขนขึ้นเล็กน้อย ปลายใบเว้าลึก 3-5 แฉก

อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

ข้อมูลน่ารู้
สังคมวัฒนธรรม
แหล่งที่เที่ยวอินเทรนด์
ของต้องช้อป

หนาวสุดหนาว พันเขาเคล้าทะเลหมอก งามล้ำถ้ำปลาน่ามอง ปางตองครองสง่าคู่พระบารมี

คำขวัญประจำอำเภอ

ขนาดพื้นที่
2,483.115 ตารางกิโลเมตร
พื้นที่ภูเขา 91%
พื้นที่ราบ 7%
พื้นน้ำ 2%

การคมนาคม
ทางบก
ทางอากาศ (มีท่าอากาศยานและบริการเส้นทางการบิน)

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอปางมะผ้า และประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอขุนยวม
ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอปาย และอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่
ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

วัดพระธาตุดอยกองมู
วัดคู่บ้านคู่เมืองของชาวแม่ฮ่องสอน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน
องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโป่ง
องค์การบริหารส่วนตำบลผาบ่อง
องค์การบริหารส่วนตำบลปางหมู
องค์การบริหารส่วนตำบลหมอกจำแป่
องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยผา
องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยปูลิง

สังคมวัฒนธรรม

ประชากรส่วนใหญ่ประมาณ 51% อาศัยอยู่ตามพื้นที่ราบ มีเชื้อสายไทยใหญ่ หรือ "ชาวไต" มีนิสัยรักความสงบ สันโดษและมัธยัสถ์ มีความเลื่อมใสในพุทธศาสนาและสืบทอดรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมเอาไว้อย่างเหนียวแน่น นอกจากนี้ยังมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ได้แก่ ปกาเกอญอ กะเหรี่ยงแดง มังและมูเซอดำ ปาตอง ลีซอ และจีนยูนาน รวมกันประมาณ49% ชาติพันธุ์ปกาเกอญอ คิดเป็น 3 ใน 4 ของชาติพันธุ์ทั้งหมด รวมถึงประชากรที่เป็นผู้อพยพหลบหนีภัยจากการสู้รบจากประเทศสาธารณรัฐสหภาพเมียนมามาอยู่ที่ศูนย์พักพิงอีก จำนวนประมาณ 7,352 คน (ที่มา : แบบรายงานจำนวนผู้หนีภัยจากการสู้รบจากเมียนมาร์และผู้อาศัยอยู่ในพื้นที่พักพิงชั่วคราวผู้หนีภัยการสู้รบจากเมียนมา พื้นที่พักพิงชั่วคราว บ้านใหม่ในสอย ประจำเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2564)

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คิดเป็น 75% ของประชากรทั้งหมด ส่วนมากจะทำการเกษตรเพื่อเลี้ยงชีพ ทำเพื่อการค้าไม่มากนัก และอาชีพบริการ เช่น การท่องเที่ยว การโรงแรม เกสท์เฮ้าส์และกิจกรรมที่ต่อเนื่อง เป็นต้น

พื้นที่โดยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ภูเขาสูง พื้นที่ราบสำหรับการเกษตรกรรมมีน้อยมาก ดังนั้นการเพาะปลูกส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ราบระหว่างหุบเขา โดยมีพื้นที่เพื่อการเพาะปลูกพืชทั้งหมดประมาณ 3.39% ของพื้นที่ทั้งหมด พืชที่ปลูกมาก ได้แก่ ข้าวนาปี ข้าวไร่ ถั่วเหลือง กระเทียม ส่วนด้านปศุสัตว์มีสัตว์เลี้ยงที่สำคัญ ได้แก่ โค กระบือ สุกร เป็ด ไก่ แพะ และแกะ สำหรับด้านการประมงมีปลาที่นิยมเพาะเลี้ยงเพื่อเป็นอาหารและการค้า ได้แก่ ปลาตะเพียน ปลายี่สก ปลานิล และปลาดุก

สืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น

อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนมีงานประเพณีประจำปีมากมาย แต่ที่สำคัญๆ คือ "ปอยส่างลอง" หรือ งานประเพณีบวชลูกแก้วของชาวไทยใหญ่ ซึ่งเป็นการบรรพชาสามเณรเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนาและเพื่อเรียนรู้พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าและการสืบทอดประเพณีที่มีมาแต่ดั้งเดิม โดยชาวไทยใหญ่มีความเชื่อว่า ถ้าลูกชายของตนได้บวชเป็นสามเณร จะได้อานิสงส์ 8 กัลป์ ถ้าบวชลูกชายผู้อื่นเป็นสามเณรจะได้อานิสงส์ 4 กัลป์ หากได้อุปสมบทลูกของตนเป็นพระภิกษุสงฆ์จะได้อานิสงส์ 12 กัลป์และหากได้อุปสมบทลูกผู้อื่นจะได้อานิสงส์ 8 กัลป์ ซึ่งจะจัดงานระหว่างเดือนมีนาคม-เมษายน ของทุกปี ณ ชุมชนและวัดที่มีชาวไทยใหญ่อาศัย รวมทั้งในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

ขบวนแห่ส่างลอง ในงาน "ปอยส่างลอง" งานประเพณีสำคัญของชาวเมืองแม่ฮ่องสอน

ชาวบ้านรวมใจแห่ส่างลอง เข้าวัดเพื่อเตรียมทำพิธีบวชสามเณร

ประเพณีแห่จองพารา (งานปอยเหลินสิบเอ็ด)

คือประเพณีส่วนหนึ่งในงานเทศกาลออกพรรษา

ของอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน "จองพารา" เป็นภาษาไทยใหญ่แปลว่า "ปราสาทพระ" โดยคำว่า "จอง" มาจากคำว่าพระหรือวระ แปลว่าประเสริฐ มีความหมายถึงพระพุทธเจ้าส่วนคำว่า "พรา" หมายถึงเมืองเช่นกรุงพารา ณ สีเป็นต้นฉะนั้นคำที่ถูกต้องคือจองพราหรือชุ้มปราสาทรับเสด็จพระพุทธเจ้าและการบูชาจองพาราคือการสร้างปราสาทเพื่อคอยรับเสด็จพระพุทธเจ้าที่จะเสด็จลงมาจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์เทศกาลนี้จะจัดขึ้นระหว่างวันขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๑๑ ถึงวันแรม ๘ ค่ำเดือน ๑๑ หรือในราวเดือนตุลาคมของทุกปีในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนและตามหมู่บ้านชาวไทใหญ่ที่เป็นชาวพุทธ โดยกิจกรรมภายในงานชาวบ้านจะช่วยกันสร้างปราสาทจำลองที่เรียกว่าจองพาราประดับไว้ตามบริเวณวัดและบ้านเรือน และแห่ขบวนรูปสัตว์ต่างๆเพื่อแสดงความยินดีที่พระพุทธเจ้าเสด็จกลับมาในวันขึ้น ๑๓ ค่ำ รวมถึงมีตลาดนัดออกพรรษา หรือกาดหลู่ ซึ่งมีการจุดตะเกียงและเทียนในตลาดตั้งแต่กลางคืนจนถึงรุ่งเช้า เพื่อให้ชาวบ้านได้จับจ่ายซื้อของเตรียมงานไฟและสำหรับวันขึ้น ๑๔ ค่ำเรียกว่า "วันดา" โดยพอถึงรุ่งเช้าของวันขึ้น ๑๕ ค่ำจะมีการทำบุญตักบาตรเทโวโรหนะจากวัดพระธาตุดอยกองมู ซึ่งตั้งอยู่บนดอยกองมู ลงมาสู่วัดม่วยต่อที่อยู่บริเวณเชิงเขาทิวแถวของพระภิกษุสามเณรและประชาชนนับร้อยพัน ซึ่งจะเรียงรายลองข้างทางเดินลงจากวัดพระธาตุดอยกองมูเพื่อทำบุญตักบาตรท่ามกลางสายหมอกยามเช้าและในช่วงกลางคืนจะมีการจุดประทีปโคมไฟตามบ้านเรือนและวัดวาอารามต่าง ๆ และมีการแห่จองพราซึ่งตกแต่งประดับประดาอย่างสวยงาม นอกจากนี้ในปอยเหลินสิบเอ็ดยังมีการแสดงการละเล่นพื้นเมืองและมหรสพต่าง ๆ เช่นการฟ้อนนกกิ่งกะหร่า ก้าลาย (ฟ้อนเจิง) ก้าโต ฟ้อนกำเน้อคง กำเบ้อคือผีเสื้อ / คง คือแม่น้ำสาละวิน)

ขบวนแห่ "จองพารา"
หรือชุ้มปราสาทจำลอง
เพื่อรับเสด็จพระพุทธเจ้า

งานพิธีปอยเหลินสิบเอ็ด
บนเวทีที่ทางอำเภอจัดอย่างยิ่งใหญ่

ประเพณีสิบสองมนล่องผ่องไต และงานนมัสการพระธาตุดอยกองมู (ลอยกระทงสวรรค์)

สิบสองมนล่องผ่องไตสิบสองมนหมายถึงวันเพ็ญเดือนสิบสองล่องผ่องไตหมายถึงการลอยกระทงของชาวไตหรือไทใหญ่นั่นเอง โดยชาวไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้จัดประเพณีสิบสองมนล่องผ่องไ ตบริเวณเชิงสะพานข้ามแม่น้ำปายบ้านปางหมู ตำบลปางหมู อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน โดยในงานจะจัดให้มีการประกวด" ผ่องจองส่างอึกปัก" (กระทงไทยใหญ่) ซึ่งประดิษฐ์เป็นรูปปราสาทภายในประดิษฐานพระอุปคุต และแห่ร่วมขบวน นอกจากนั้น ยังมีการประกวดขบวนแห่การประกวด "นางญิงไต" (สาวงามไทใหญ่), การประกวดการนุ่งโคไต (แต่งกายชุดไทใหญ่ การแสดงทางศิลปวัฒนธรรมต่างๆ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น รวมทั้งเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดแม่ฮ่องสอนด้วย งานนมัสการพระธาตุดอยกองมู (ลอยกระทงสวรรค์) จัด ณ วัดพระธาตุดอยกองมู มีกิจกรรมทำบุญสักการะพระธาตุดอยกองมู และมี

แต่ละหมู่บ้านส่งสาวงามเป็นตัวแทน
เพื่อร่วมประกวด "ญิงไต" ในงานประเพณี
สิบสองมนล่องผ่องไต

กิจกรรมการลอยกระทงสวรรค์โดย
ติดกระทงไปกับลูกโป่งสวรรค์ รวม
ทั้งมีการปล่อยโคมลอย เพื่อบูชา
พระเกศแก้วจุฬามณี บนสวรรค์ชั้น
ดาวดึงส์ นอกจากนี้ก็ยังมีมหรสพ
ต่างๆ ให้ชมด้วยเช่นจ้าดไต (ลิเกไท
ใหญ่) เป็นต้น

แหล่งที่เที่ยวอินเทรนด์

อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนมีสถานที่ท่องเที่ยวมากมาย ทั้งแบบผจญภัย เพื่อสุขภาพ หรือสายทำบุญ

วัดวาอาราม

วัดพระธาตุดอยกองมู ตั้งอยู่บนดอยกองมู อยู่ห่างจากตัวเมืองประมาณ ๒ กม. เดิมชื่อว่า "วัดปลายดอย" เป็น ปูชนียสถานคู่บ้านคู่เมืองที่สำคัญที่สุด ประกอบด้วยพระธาตุเจดีย์ที่สวยงาม 2 องค์ พระเจดีย์องค์ใหญ่สร้างโดย "จองต่องสู่" เมื่อ พ.ศ. 2403 เป็นที่บรรจุพระธาตุของพระมหาโมคคัลลานเถระ ส่วนพระธาตุเจดีย์องค์เล็กสร้างเมื่อ พ.ศ.2417 โดย "พญาสิงหนาทราชา" จากวัดพระธาตุดอยกองมูนี้ สามารถเห็นทัศนียภาพเมืองแม่ฮ่องสอนได้อย่างชัดเจนและสวยงาม

วัดพระนอน อยู่เชิงดอยกองมู เป็นที่ประดิษฐานพระนอนใหญ่ สร้างด้วยศิลปะไทยใหญ่ พ.ศ.2418 องค์ขนาดยาว 12 เมตร มีพุทธลักษณะงดงามมาก พระนางเมียะ ภริยาของพระยาสิงหนาทราชาเป็นผู้สร้าง

วัดจองคำ อยู่ติดสวนสาธารณะหนองจองคำ สร้างเมื่อ พ.ศ.2370 เป็นที่ประดิษฐานของหลวงพ่อโต มีขนาดหน้าตักกว้าง 4.85 นิ้ว สร้างเมื่อ พ.ศ.2467 โดยช่างฝีมือชาวพม่า และมีพระพุทธรูปปรานขนาดใหญ่ซึ่งจำลองมาจากพระศีศากยมุนี วัดสุทัศน์วรมหาวิหาร สาเหตุที่เรียกชื่อวัดจองคำ เนื่องจากเสาวัดประดับด้วยทองคำเปลว

สะพานซูตองเป้ ความยาวประมาณ 500 เมตร พระภิกษุสามเณร และชาวบ้านกุงไม้สัก ร่วมกันสร้างขึ้นข้ามแม่น้ำแม่สะงาและทุ่งนาของชาวบ้าน เพื่อให้พระภิกษุสามเณรเดินบิณฑบาต รวมถึงชาวบ้าน เกษตรกรที่อยู่ในบริเวณนั้นได้เดินข้ามสัญจรไป-มา คำว่า "ซูตองเป้" เป็นภาษาไทยใหญ่ แปลว่า "อธิษฐาน"

ต้องห้าม..... พลาด

ปางอุ๋ง อยู่ห่างจากตัวเมืองแม่ฮ่องสอนประมาณ 50 กม. ชมทัศนียภาพของป่าสนล้อมรอบอ่างเก็บน้ำ สวนไม้ดอกเมืองหนาวที่สวยงาม นอกจากนี้ยังมีสถานที่สำหรับกางเต็นท์และบ้านพักไว้บริการนักท่องเที่ยว

บ้านรักไทย เป็นหมู่บ้านชาวจีนฮ่อ เป็นหมู่บ้านชายแดนไทย- พม่า มีอากาศเย็นตลอดปี และมีทิวทัศน์ที่น่าชมยิ่ง เป็นหมู่บ้านที่ปลูกและจำหน่ายชาชั้นดีของอำเภอ

สายคาเฟ่ ต้องหลงรักอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน เพราะเต็มไปด้วยคาเฟ่น่ารักๆ มากมาย ที่บรรยากาศแสนอบอุ่น อบอวลด้วยกลิ่นกาแฟ เคล้ากลิ่นอายสไตล์คันทรี

สายคนรักสุขภาพ ต้องไม่พลาดที่จะมาเยี่ยมเยือนเมืองแม่ฮ่องสอน ที่นี่มี “ภูโคลน” แหล่งน้ำแร่และโคลนเดือดธรรมชาติ 1 ใน 3 ของโลก ซึ่งอุดมไปด้วยแร่ธาตุที่เป็นประโยชน์กับผิวหนังและระบบไหลเวียนโลหิต และยังมี “บ่อน้ำพุร้อนผาบ่อง” อีกหนึ่งแหล่งน้ำแร่ธรรมชาติให้ลงแช่ได้

อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนยังมีสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ อีกมากมาย ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒธรรม อาทิ บ้านห้วยเสือเฒ่า เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวชาวเขาเผ่ากระเหรี่ยงและกระเหรี่ยงปางตอง หรือกระเหรี่ยงคอยาว หรือบ้านน้ำเพียงดิน ที่นักท่องเที่ยวนิยมล่องเรือตามลำน้ำปายไปประมาณ 1 ชม. หากนั่งเรือไปอีกประมาณ 5 กม. จะถึงสถานีตำรวจน้ำเพียงดิน (สุดชายแดนไทย-พม่า) สามารถล่องเรือเข้าเขตเมียนมาถึงบริเวณที่เรียกกันว่า "ผาห่มน้ำ" หรือจะเดินทางโดยรถยนต์ก็ได้นอกจากนี้มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมากมาย

ส่วนใครที่ชอบแคมป์ปิ้ง สามารถเดินเท้าพิชิตยอดดอยปุย ในเขตบ้านห้วยฮี้ ไปตั้งแคมป์พักแรมได้ อากาศหนาวเย็นตลอดปี หรือเดินเท้าไปเที่ยวน้ำตกห้วยปูลิง บ้านห้วยตองก๊อ

ส่วนผู้ที่ชื่นชอบชมทิวทัศน์ตามลำน้ำ สามารถล่องแพน้ำของ ที่ตำบลปางหมู ซึ่งจะล่องผ่านน้ำตกซู่ซ่าถึงบ้านทุ่งกองมู หรือจะล่องแพแม่น้ำปาย ชมวิถีชีวิตริมน้ำก็สุดแสนเพลินใจเช่นกัน

ของต้องช้อป

ตลาดสายหยุด เป็นแหล่งช้อปปิ้งยามเช้าสำหรับชาวอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน และเป็นแหล่งที่นักท่องเที่ยวไม่ควรพลาดที่จะตื่นมาสัมผัสกับวิถีชีวิตยามเช้าของคนท้องถิ่น ในตลาดจะมีทั้งของกินและเครื่องใช้ให้ซื้อหามากมาย โดยเฉพาะอาหารพื้นเมืองแท้ๆ ส่วนข้าวของเครื่องใช้ก็จะเป็นสิ่งของที่ชาวบ้านใช้สอยกันในชีวิตประจำวันจริงๆ แต่บางอย่างมีเอกลักษณ์ และสวยงาม สามารถซื้อไปเป็นของฝากของที่ระลึกได้ เช่น "กุ๊บไต" หรือ หมวกจักสานทำจากไม้ไผ่ที่ชาวแม่ฮ่องสอนนิยมใส่เพื่อกันแดดกันฝน หรือจะเป็น ตะกร้าสาน ย่ามกระเหรี่ยง ที่ชาวบ้านใช้สอยกันจริงในชีวิตประจำวัน

นอกจากนี้อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนยังมีถนนคนเดินให้นักท่องเที่ยวได้ช้อปปิ้งของกิน ของที่ระลึกกันได้อย่างเพลิดเพลิน โดยจัดให้มีขึ้นบนถนนขุนลุมประพาส ซึ่งในช่วงปลายปีที่เป็นฤดูท่องเที่ยว ถนนคนเดินจะเปิดให้บริการทุกวัน

หรือหากใครที่ต้องการสัมผัสกับบรรยากาศการค้าชายแดน ยังมีแหล่งช้อปปิ้งอีกแห่งหนึ่งคือ ตลาดนัดการค้าชายแดนบ้านห้วยผึ้ง อยู่ที่บ้านห้วยผา เป็นจุดผ่อนปรนชายแดนไทย-พม่า มีพ่อค้าแม่ค้าทั้งชาวไทยและชาวพม่านำสินค้ามาขายกันอย่างมากมาย

กุ๊บไต หมวกไม้ไผ่สาน และย่ามที่ชาวบ้านใช้จริงในชีวิตประจำวัน

อำเภอปาย

ข้อมูลน่ารู้
สังคมวัฒนธรรม
แหล่งที่เที่ยวอินเทรนด์
ของต้องช้อป

ลำปายสายธาร นมัสการหลวงพ่ออุ่นเมือง
ลือเลื่องกระเทียมพันธุ์ดี ป่าเขียวขจีรอบทิศ
วิถีชีวิตสงบร่มเย็น

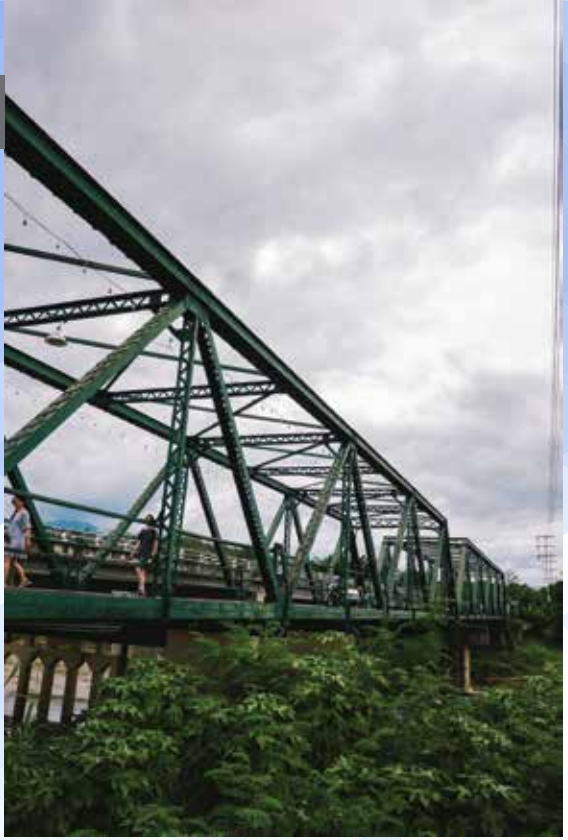

ข้อมูลน่ารู้

อำเภอปาย ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดแม่ฮ่องสอน อยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดแม่ฮ่องสอนระยะทาง 111 กิโลเมตร ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1095

ขนาดพื้นที่
2,244.70 ตารางกิโลเมตร

การคมนาคม
ทางบก
ทางอากาศ (มีท่าอากาศยาน
โปรดตรวจสอบบริการเส้นทางการบินจากสายการบิน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เทศบาลตำบลปาย
องค์การบริหารส่วนตำบลเวียงใต้
องค์การบริหารส่วนตำบลเวียงเหนือ
องค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาเติง
องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ฮี้
องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งยาว
องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองแปง
องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งลา

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอหมอกใหม่ และอำเภอเมืองปั่น จังหวัดตองกี สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา โดยมีสันดอยหลวงเป็นเส้นกั้นอาณาเขต
ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอกัลยาณิวัฒนา และตำบลอำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีเทือกเขาดอยปูก้างเป็นเส้นกั้นอาณาเขต
ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอแม่แตง อำเภอเวียงแหง และอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีเทือกเขาดอยม่อนอังเกตเป็นเส้นกั้นอาณาเขต
ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน และอำเภอปางมะผ้า โดยมีเทือกเขาดอยหนองขาวเป็นเส้นกั้นอาณาเขต

เมืองปาย...ในอดีต

จากตำนานที่มีผู้บันทึกเป็นหนังสือพื้นเมือง และพิจารณาจากข้อเท็จจริงต่างๆ ของอำเภอปาย สันนิษฐานว่าคงจะตั้งบ้านเมืองมาประมาณสองพันกว่าปีมาแล้ว ซึ่งในยุคสมัยนั้นมีการปกครองลักษณะเจ้าผู้ครองนคร เมื่อประเทศไทยได้ประกาศแบ่งเขตการปกครองขึ้นในปี พ.ศ. 2443 ได้ประกาศให้เมืองปาย ขุนยวม เมืองฮ่องสอน ไปขึ้นกับมณฑลพายัพ ต่อมาในปี พ.ศ. 2454 ทางการได้แต่งตั้งให้หลวงเจริญเขตเขลางค์นคร (สอน สุขุมินทร์) มาเป็นนายอำเภอปายคนแรก

จากหลักฐานที่ปรากฏเป็นโบราณวัตถุต่างๆ ตามวัดร้าง กำแพงวัด ซากเจดีย์ปรักหักพัง พระพุทธรูปที่ก่อด้วยอิฐถือปูน ก้อนอิฐเก่าแผ่นใหญ่และหนามาก สันนิษฐานได้ว่าเป็นที่อยู่ของพวกลั๊วะ พวกขอม และลำธารลำห้วยหลายแห่งเป็นที่ที่มีช่างป่าจำนวนมาก ต่อมามีพวกไทใหญ่พากันอพยพมาจากเมืองปั่น เมืองพาย เมืองแสนหวี เชียงของ เชียงตุง หมอกใหม่ ลางเครือ ก้างยาม พม่า และมอญ มาด้วยบ้างเมื่อมาถึงบ้านดอย (ปัจจุบันเป็นที่ตั้งบ้านเวียงเหนือ ตำบลเวียงเหนือ) จึงตกลงใจกันอยู่ที่นั้นและยก "ขุนส่างปาย" ขึ้นเป็นเจ้าเมือง จากนั้นช่วยกันขุดคูรอบเวียงเพื่อป้องกันสัตว์ป่ามารบกวน มีประตู 3 ด้าน ทางทิศใต้เรียกว่า "ประตูดา" เป็นประตูที่นำศพออกไปป่าช้า แล้วสร้างวัดในบ้านดอนทางทิศตะวันออก

จากหลักฐานที่ปรากฏบันทึกเป็นประวัติศาสตร์ในสมัยพระเจ้ามโหตรประเทศราชาธิบดี เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ ได้ส่งเจ้าแก้วเมืองมาออกสำรวจชายแดนและคล้องช้างไว้ใช้ในราชการ เมื่อมาถึงเมืองปายได้แนะนำขุนส่างปายย้ายเมืองมาตั้งอยู่ทางฝั่งขวาหรือทางทิศตะวันตกของแม่น้ำปาย เพราะเป็นที่ราบกว้างขวางและทำเลดี เหมาะแก่การเพาะปลูก จะวางผังเมืองก็สวย เรียกเวียงใหม่นี้ว่า "เวียงใต้" (ปัจจุบันเป็นที่ตั้งของตำบลเวียงใต้) เวียงเก่าเรียกว่า "เวียงเหนือ" ต่อมาในปี พ.ศ. 2427 ได้มีการปรับปรุงบ้านเมืองปาย ตำบลเวียงใต้ จัดทำถนนหนทางขนาดใหญ่ 4 สาย มีรูปร่างเป็นตาราง มีตรอกมีซอยสวยงามมาก แล้วตั้งหอเทียบเท่าจวนเรียกว่า "หอเจ้าฟ้า" (ปัจจุบันเป็นที่ตั้งที่ว่าการอำเภอปาย) เมื่อข่าวการสร้างเมืองใหม่แพร่ออกไป พวกไทใหญ่ที่อพยพไปอยู่ที่บ้านเมืองแพร่ น่าน เชียงใหม่ก็พากันกลับมาหาพี่น้อง เมื่อมีคนอพยพมาอยู่กันมากขึ้นจึงขยายออกเป็นตำบลหมู่บ้านไปเรื่อยๆ

คำว่า "ปาย" มีที่มาได้ 3 ทาง คือ เป็นชื่อเรียกเพี้ยนไปจากคำว่า "ป้าย" ซึ่งเป็นคำไทยใหญ่ที่ใช้เรียกตัวเองที่อพยพมาจากพม่า มาตั้งหลักแหล่งถิ่นฐานที่ลุ่มแม่น้ำแห่งนี้ นานเข้าเลยเรียกเพี้ยนมาเป็น "ปาย" อีกทางหนึ่ง สันนิษฐานว่าเพื่อเป็นเกียรติแก่ขุนส่างปาย หัวหน้าใหญ่ซึ่งเป็นผู้นำการอพยพมาสร้างเมืองใหม่นี้ เลยเรียกเมืองที่ตั้งขึ้นใหม่ว่า "เมืองปาย" และเรียกชื่อแม่น้ำที่ไหลผ่านตามชื่อเมืองว่า "แม่น้ำปาย" จวบจนกระทั่งปัจจุบันนี้ ส่วนข้อสันนิษฐานสุดท้ายคือมาจากชื่อแม่น้ำซึ่งมีการเปลี่ยนทิศทางของกระแสน้ำเรื่อยมาว่า "แม่น้ำป่าย" (คำว่า "ป่าย" ในภาษาไทใหญ่แปลว่าถอยร่น) ต่อมาจึงเรียกเพี้ยนเป็น "ปาย"

ในรัชสมัยของพระเจ้าอินทรวิชยานนท์ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ ได้ให้ "พะก่ากั่นนะ" มาเป็นเจ้าฟ้าเมืองปายและมีผู้ครองเมืองปายสืบต่อมาอีกคนหนึ่งคือ "ขุนส่างเนิง" จนกระทั่งถึงปี พ.ศ.2455 ตรงกับ ร.ศ.129 "เมืองปาย" ได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นอำเภอจนถึงปัจจุบัน

สังคมวัฒนธรรม

การประกอบอาชีพของประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอปาย ร้อยละ 81 เป็นภาคเกษตรกรรม อีกร้อยละ 20 รับราชการ พนักงานบริษัทเอกชน ฯลฯ การทำเกษตรกรรมส่วนใหญ่ได้แก่ การทำนา ทำไร่ ประมาณร้อยละ 88.5 แต่มีพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตรเพียงร้อยละ 1.6 ของพื้นที่อำเภอ หรือเพียง 5.8 ไร่ต่อครอบครัวเท่านั้น การขยายพื้นที่ในการเกษตรเป็นไปได้น้อยมากเนื่องจากเป็นพื้นที่ป่า พืชเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ ข้าว กระเทียม ถั่วเหลือง ข้าวสาลี

นอกจากรายได้จากพืชเศรษฐกิจแล้วยังได้จากการเลี้ยงสัตว์ได้แก่ วัว หมูไก่ ปลา และรายได้จากธุรกิจการท่องเที่ยว เกสท์เฮ้าส์ ร้านอาหาร การทอผ้าและการค้าขาย

ในอำเภอปายมีประชากรหลายชาติพันธุ์อาศัยอยู่ร่วมกัน โดยส่วนใหญ่รวมตัวกันอยู่เป็นชุมชน เช่น ชาวปากาเกญอ อยู่ที่หมู่บ้านแม่ปิง ชาวลีซู อยู่ที่บ้านใหมสห่สัมพันธ์ ชาวมูเซอ อยู่ที่บ้านยะโบ่ ชาวจีนยูนนาน อยู่ที่บ้านสันติชล นอกจากนี้ยังมีชุมชนชาวอิสลามเชื้อสายจีนที่มาตั้งรกรากในอำเภอปายมายาวนาน รวมตัวกันอยู่บริเวณกลางเมืองเวียงใต้ มีมัสยิดอัล-อิรอฺเป็นศูนย์รวมจิตใจ

ด้านการนับถือศาสนา มีการนับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 81 อีกร้อยละ 21 เป็นการนับถือศาสนาอื่นๆ เช่น อิสลาม คริสต์ นับถือผี ฯลฯ

สืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น

อำเภอปายมีงานประเพณีประจำปีเกือบตลอดทั้งปีแยกตามวัฒนธรรมของชนเผ่าอาทิ งานประเพณีของชาวไทใหญ่
ประเพณีปอยส่างลอง จัดเดือนเมษายน ของทุกปี
ประเพณีแห่เทียนพรรษา จัดเดือนสิงหาคม ของทุกปี
ประเพณีตานก๋วยสลากจัดเดือนกันยายน ของทุกปี
ประเพณีออกพรรษา หรือประเพณีกาดหลู่ / แห่จองพาราจัดเดือนตุลาคม ของทุกปี
ประเพณีดับไฟเทียน จัดเดือนพฤศจิกายน ของทุกปี
ประเพณีลอยกระทง จัดเดือนพฤศจิกายน ของทุกปี
ประเพณีงานโคม จัดเดือนธันวาคม ของทุกปี

ประเพณีดับไฟเทียน หรือ ปอยอ่องจ๊อด

ประเพณีงานโคม

งานประเพณีอื่นๆ เช่น ประเพณีสงกรานต์ จัดเดือนเมษายน ของทุกปี งานปีใหม่มูเซอ จัดประมาณเดือนกุมภาพันธ์ ของทุกปี งานปีใหม่ลีซอ จัดประมาณปลายเดือนมกราคม ของทุกปี งานฉลองตรุษจีนของชาวจีนยูนนาน จัดประมาณปลายเดือนมกราคม - ต้นเดือนกุมภาพันธ์ ของทุกปี เป็นต้น

แหล่งที่เที่ยวอินเทรนด์

อำเภอปายมีแหล่งท่องเที่ยวมากมาย แบ่งได้เป็นหลากหลายประเภท ทั้งแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงสิ่งปลูกสร้าง อีกทั้งยังมีกิจกรรมท่องเที่ยวให้ได้สนุกและผ่อนคลายหลายอย่างด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมเดินป่า ตั้งแคมป์ ใส่บาตรยามเช้า ล่องแพแม่น้ำปาย ขับ ATV ตะลุยทุ่ง ล่องห่วงยางแม่น้ำปาย เล่นซิปไลน์ แช่น้ำแร่น้ำพุร้อน ทำไม้กวาด ลองเลี้ยงไก่เป็นชาวสวนเกษตรอินทรีย์ ไหว้พระทำบุญ เช็คอินคาเฟ่เก๋ๆ หรือจะแฮงค์เอ้าท์ ช้อปปิ้ง ฯลฯ

ใส่บาตรที่สะพานบุญโขดภูโส่ บ้านแพมบก

ล่องแพแม่น้ำปาย

สนุกกับการขับรถ ATV ตะลุยทุ่ง

กองแลน หรือ "ปายแคนยอน" กองแลนมาจากภาษาพื้นเมือง กอง หมายถึงถนนหรือเส้นทางที่ใช้สัญจร ส่วน แลน หมายถึง ตัวตะกวด หรือตัวเงินตัวทอง กองแลน จึงหมายถึง เส้นทางสัญจรของตะกวด ซึ่งเป็นทางที่แคบและเล็กนั่นเอง กองแลนเกิดจากการยุบตัวของภูมิประเทศ กลายเป็นรูปร่างของภูเขาหินที่มีลักษณะหลดลั่นกันเป็นส่วนๆ บางส่วนยุบตัวมาก กลายเป็นเหวลึก บางส่วนยังเหลือเป็นแนวสันเขาที่เป็นทางแคบๆ พอให้เดินได้ทีละคน เท่านั้น

อำเภอปายเต็มไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมากมาย อาทิ น้ำตกแม่เย็นที่ต้องเดินเท้าเข้าไปราว 3-4 ชั่วโมง น้ำตกแม่ยานที่ต้องเดินเท้าราว 2 ชั่วโมง น้ำตกหัวช้าง หรืออุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง ดอยเมี่ยง ดอยธง เป็นต้น

น้ำตกหมอแปง
บ้านหมอแปง
ต.แม่นาเติง

โป่งน้ำร้อนท่าปาย
บ้านท่าปาย ต.แม่ฮี้

อำเภอปาย เมืองแห่งน้ำพุร้อน ในอำเภอปายมีแหล่งน้ำแร่น้ำพุร้อนธรรมชาติถึง 4 แห่ง คือ บ่อน้ำพุร้อนท่าปาย บ่อน้ำพุร้อนไทรงาม น้ำพุร้อนเมืองแปง และน้ำพุร้อนบ้านเหมืองแร่ บางแห่งมีอุณหภูมิที่เหมาะสมสำหรับการแช่ตัว แต่บางแห่งไม่เหมาะกับการลงแช่เพราะมีอุรหภูมิที่สูงเกินไป

น้ำพุร้อนไทรงาม
บ้านไทรงาม ต.แม่นาเติง

วัดศรีดอนชัย
วัดแรกของอำเภอปาย สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.1855
โดยพะก่าหม่องซอ ที่ได้นำทัพพม่ามาตั้งที่บ้านดอน
(ต.เวียงเหนือ ในปัจจุบัน) และได้สร้างวัดขึ้นในชื่อว่า
วัดดอนจองใหม่ ภายหลังเปลี่ยนชื่อมาเป็นวัดศรีดอนชัย
เป็นที่ประดิษฐานของพระสิงห์ปาย

สายบุญต้องไม่พลาด

วัดพระธาตุแม่เย็น
มีเจดีย์ซึ่งไม่ปรากฏหลักฐาน
ว่าสร้างขึ้นตั้งแต่สมัยใด วัด
ตั้งอยู่บนเนินสูง สามารถมอง
เห็นทิวทัศน์ของอำเภอปาย
ได้ทั่วถึง

นอกจากนี้ยังมีวัดน้ำฮูเป็นที่ประดิษฐาน
ของหลวงพ่ออุ่นเมือง พระพุทธรูปศักดิ์
สิทธิ์ อายุประมาณ 500ปี มีน้ำขังในพระ
เศียรตลอดเวลา ภายหลังมีคนหลั่งไหล
มาขอน้ำที่ขังอยู่ในเศียรไปสักการะ นอก
จากนี้ยังมีเจดีย์อนุสรณ์ สถานพระนาง
สุพรรณกัลยา พระเชษฐภคินี ของสมเด็จ
พระนเรศวรมหาราช และมีศาลากลางน้ำ
ตั้งประดิษฐานพระรูปของสมเด็จพระ
นเรศวรมหาราช และพระเอกาทศรถ
ในบริเวณวัดด้วย

FUN & ROMANTIC

กำแพงเมืองจีนจำลอง
ณ บ้านสันติชล
หมู่บ้านของชาวจีนยูนนาน
ที่มาตั้งรกรากในอำเภอปาย

จุดชมทะเลหมอกหยุนไหล
ณ บ้านสันติชล

สะพานประวัติศาสตร์
บ้านท่าปาย ต.แม่ฮี้
เคยใช้เป็นเส้นทางลำเลียง
เสบียงและอาวุธเข้าไปยัง
พม่า เป็นจุดชมวิวลำน้ำ
ปายที่สวยงาม

ของต้องช้อป

แหล่งช้อปปิ้งหลักของอำเภอปายที่นักท่องเที่ยวต้องไม่พลาดคือถนนคนเดินปาย พ่อค้าแม่ค้าจะตั้งแผงขายของกันในช่วงเวลา 17.00-22.00 น. ทุกวันตลอดทั้งปี ที่นี่นักท่องเที่ยวสามารถหาซื้อของกิน ของที่ระลึก รวมถึงชมการแสดงข้างทางได้ ซึ่งในช่วงปลายปีมักจะมีนักแสดงเร่ ถนตรีเปิดหมวก รวมถึงวงดนตรีของเด็กนักเรียนมาเปิดการแสดงด้วย

OTOP น่าช้อป

อูเมะชู (เหล้าบ๊วย)

กระเป๋ารีไซเคิลจากซองกาแฟ

ไม้กวาดดอกหญ้า

อำเภอปางมะผ้า

ข้อมูลน่ารู้
สังคมวัฒนธรรม
แหล่งที่เที่ยวอินเทรนด์
ของต้องช้อป

ดิ่นผีแมน แดนร้อยด่ำ งามล้ำขุนเขา รวมเผ่าชาวดอย

คำขวัญประจำอำเภอปางมะผ้า

อำเภอปางมะผ้า ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดแม่ฮ่องสอน อยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดแม่ฮ่องสอนระยะทาง 67 กม. ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1095 และอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 876 กิโลเมตร

พื้นที่เกือบทั้งหมดของอำเภอปางมะผ้าอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ และเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่า

ขนาดพื้นที่
1,094 ตารางกิโลเมตร
พื้นที่ภูเขา 95%
พื้นที่ราบ 5%

การคมนาคม
ทางบก
เส้นทางหลวงหมายเลข 1095

ทิศเหนือ ติดต่อกับ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา
ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน
ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอปาย
ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน และสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

จุดชมวิวบ้านจ่าโบ่

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลสบป่อง
องค์การบริหารส่วนตำบลปางมะผ้า
องค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำลอด
องค์การบริหารส่วนตำบลนาปู่ป้อม

จาก ปาง “หมากผ้า” สู่ ปางมะผ้า

อำเภอปางมะผ้าเป็นแหล่งอารยธรรมเก่าแก่มาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ดังปรากฏร่องรอยการอยู่อาศัยของมนุษย์ในถ้ำต่างๆ ในพื้นที่อำเภอปางมะผ้ากว่า 70 ถ้ำ ค้นพบโลงศพ โบราณที่เรียกว่า “โลงผีแมน” จำนวนหลายร้อยโลง ตลอดจนข้าวของเครื่องใช้ เช่น หม้อดินเผา ลายเชือกทาบ เครื่องมือขวานหิน และเครื่องประดับที่ทำด้วยสัมฤทธิ์ ลูกปัดต่างๆ เป็นต้น

ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 กองทหารญี่ปุ่นได้ตัดถนนจากเมืองปายไปยังจังหวัดแม่ฮ่องสอนเพื่อเข้าสู่ประเทศเมียนมา ต่อมาพ่อค้าประชาชนได้ใช้เส้นทางนี้ในการติดต่อไปมาโดยมีจุดพักค้างแรมบริเวณที่ห้วยแม่อูมองไหลลงน้ำลางเรียกว่า “สบป่อง” และบริเวณที่พักค้างแรมเรียกว่า “ปางมะผ้า” เป็นภาษาของชาวไทใหญ่เพราะจุดที่พักแรมนี้สามารถหามะนาวมาปรุงอาหารได้ “ปาง” แปลว่าที่พักแรม “มะผ้า” หรือ “หมากผ้า” แปลว่ามะนาว “ปางมะผ้า” จึงหมายถึงบริเวณที่พักแรมที่มีต้นมะนาวอยู่เป็นจำนวนมาก

ในรัศมี 20 กิโลเมตร รอบบ้านสบป่องหรือปางมะผ้า เป็นภูเขาสลับซับซ้อนมี ชาวไต (ไทใหญ่) มูเซอ ลีซอตั้งบ้านเรือนอยู่เป็นหย่อมๆ และแทบจะตัดขาดจากโลกภายนอกโดยสิ้นเชิงจนปี พ.ศ. 2520 ทางราชการได้ตัดถนนให้ดีขึ้น บรรดาชาวพื้นราบ ชาวเขา จากต่างอำเภอและต่างจังหวัด รวมถึงชนกลุ่มน้อยผู้หลบหนีเข้าเมืองจากประเทศเมียนมา ได้อพยพเข้ามาตั้งรกรากทำมาหากินมากขึ้นตามลำดับ และเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย จึงได้แบ่งแยกเขตการปกครองตั้งกิ่งอำเภอปางมะผ้า แยกการปกครองจากอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน เมื่อ พ.ศ.2530 และได้ยกฐานะเป็นอำเภอปางมะผ้า เมื่อวันที่ 5 ธันวาคมพ.ศ. 2539

สังคมวัฒนธรรม

อำเภอปางมะผ้า มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์สูงมาก เพราะมีคนหลายเชื้อชาติหลายชนเผ่าได้เข้ามาตั้งรกรากและถิ่นฐานเป็นจำนวนมาก เช่น ไทใหญ่ ลาหู่ ลีซู ปกาเกอะญอ เพราะความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ

ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประมาณร้อยละ 80 และศาสนาอื่นๆ ร้อยละ 20

ด้านการเพาะปลูกพื้นที่เกษตรกรรมส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ลาดชันตามไหล่เขา ดังนั้นจึงไม่มีระบบชลประทาน เพราะมีสภาพภูมิประเทศเป็นเทือกเขาหินปูนที่สูงชันและลลับซับซ้อน ต้องอาศัยน้ำฝนในการทำการเกษตร พื้นที่ราบมีเพียงเล็กน้อยส่วนใหญ่อยู่บริเวณลำห้วย จึงเพาะปลูกได้เพียงปีละครั้ง พืชส่วนใหญ่ที่เกษตรกรปลูกจะเป็นพืชอายุสั้น ใช้น้ำน้อย เช่น ข้าวโพด ถั่วลิสง ถั่วแดงหลวง ถั่วดำ งา ข้าวไร่ แตง ส่วนบริเวณที่เป็นพื้นที่ราบสามารถผันน้ำจากลำห้วยมาใช้ได้ก็จะเป็นแหล่งปลูกกระเทียม ผักตามฤดูกาล และส้มเขียวหวาน

ด้านปศุสัตว์ เกษตรกรจะเลี้ยงหมูและไก่เป็นหลักเพราะวัฒนธรรมของหลายชนเผ่ายังต้องใช้หมูและไก่ในพิธีกรรมต่างๆ ตลอด และมีเลี้ยงโค กระบือบ้างในกลุ่มชนเผ่าลาหู่ (มูเซอ)

สำหรับสถิติข้อมูลประชากรอำเภอปางมะผ้าย้อนหลังสามปีพบว่า มีการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรที่น้อยมาก คือไม่ถึง 1% ทั้งนี้เพราะปัจจัยในด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ทำให้เกิดการย้ายถิ่นฐาน อีกทั้งยังรวมไปถึงปัจจัยด้านสาธารณสุขที่ในปัจจุบันมีการป้องกันการตั้งครรภ์หรือการคุมกำเนิด แต่พบว่ามีการเพิ่มขึ้นของประชากรแฝงที่ย้ายเข้ามาในเขตพื้นที่มากขึ้นในช่วงหลายปีผ่านมา โดยเข้ามาทำงาน และตั้งรกรากในระยะยาวเพื่อให้มีโอกาสได้รับพิจารณาได้สัญชาติไทย จึงเป็นประเด็นที่ท้าทายอย่างมากในการพัฒนาเชิงพื้นที่ของส่วนราชการ ในอำเภอปางมะผ้าว่าจะรับมือ และแก้ไขปัญหาสถานการณ์ตามที่คาดการณ์ได้อย่างไรในอนาคต

สืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น

แม้ในอำเภอปางมะผ้าจะมีประชากรหลากหลายชาติพันธุ์ แต่พบว่ากลุ่มที่มีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่เด่นชัด และยังสืบทอดต่อกันมาอย่างเหนียวแน่น คือ กลุ่มคนที่มีเชื้อสายไทใหญ่ ลาหู่ ลีซอ และกระเหรี่ยง (ปาเกอญอ) เท่านั้น

วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนไทใหญ่ในอำเภอปางมะผ้าสื่อออกมาให้เห็นทางประเพณีดั้งเดิม เช่น การฟ้อนไต ฟ้อนนก ฟ้อนโต ผ่านการประกอบพิธีกรรม พิธีทางศาสนาต่างๆ ตลอดทั้งปี และอาหารซึ่งจะมี "ถั่วเน่า" เป็นเอกลักษณ์

ด้านชาวลาหู่ยังคงนับถือ "กื่อชา" คือพระเจ้าที่เป็นผู้สร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามทั้งหลายในโลก เป็นผู้บันดาลความสุขและสรรพสิ่งต่างๆ และชาวลาหู่ยังนับถือผีเรือนและผีหมู่บ้าน เพราะมีความเชื่อว่า ผีเรือนทำหน้าที่ป้องกันภัยให้แก่คนในบ้าน ในชุมชนของชาวลาหู่จะมีลานกว้างอยู่ เรียกว่า ลานจะคึ เป็นพื้นที่สาธารณะไว้เต้น "จะคึ" เพื่อบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในช่วงเทศกาลสำคัญๆ ต่างๆ เช่น ขึ้นปีใหม่ พิธีกรรมกินข้าวใหม่ หรือพิธีกรรมเรียกขวัญ เป็นต้น

ส่วนชาวลีซูเป็นชนเผ่าที่มีความเป็นอยู่เรียบง่าย นับถือศาสนาพุทธและถือผี เทศกาลสำคัญคือวันขึ้นปีใหม่ ซึ่งจะตรงกับเทศกาลตรุษจีน จะมีการเลี้ยงเหล้าข้าวโพด เลี้ยงขนมปาตี่ เลี้ยงฉลองด้วยอาหารต่างๆ ที่ปรุงจากเนื้อหมู

สำหรับชาวปาเกอญอ จะมีประเพณีสำคัญคือ ประเพณีมัดมือขึ้นปีใหม่ หรืองานทำขวัญประจำปีเรียกว่า "กิจื" จะจัดขึ้นประมาณเดือนกุมภาพันธ์ ถึง เดือนเมษายน หมอผีประจำหมู่บ้านจะเป็นคนกำหนดวัน หากหมู่บ้านใดมีหมอผี 2 คน งานมัดมือก็จะมี 2 งาน ซึ่งวันจะไม่ตรงกัน พิธีมัดมือปีใหม่ เป็นสัญลักษณ์ของการเริ่มต้นฤดูกาลเพาะปลูก หลังจากงานมัดมือปีใหม่ไม่นาน จะเริ่มถางไร่และเตรียมที่สำหรับเพาะปลูก

อำเภอปางมะผ้าเป็นพื้นที่ที่มีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมประเพณีมาก ทั้งนี้ เพราะด้วยเหตุผล/ปัจจัย 3 ประการ คือ

ประชากรส่วนใหญ่มีความเชื่อและศรัทธาในขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม และค่านิยมในพื้นที่มาก มีการสืบสานประเพณีที่มีมาแต่โบราณอย่างเคร่งครัดและรูปแบบกฎเกณฑ์ในลักษณะจารีตมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนในพื้นที่มากกว่ากฎหมายในปัจจุบัน

พื้นที่ของปางมะผ้าโดยส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าซึ่งเป็นปราการทางธรรมชาติที่ขวางกั้นในเรื่องของการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากโลกภายนอก ประกอบกับการเข้าถึงจากภายนอกยังทำได้ยากและไม่สะดวก ทำให้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตมีแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงตามเทรนด์ยุคสมัยน้อย จึงสามารถคงรักษาสืบทอด และอนุรักษ์วัฒนธรรมของพื้นที่ได้อย่างเหนียวแน่นและเข้มแข็ง

ทางส่วนราชการและหน่วยงานอื่นๆ ในพื้นที่ให้การสนับสนุนการพัฒนา และส่งเสริมการวัฒนธรรมและประเพณีของคนในพื้นที่อย่างต่อเนื่องผ่านโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ประกอบกับการเข้าไปมีส่วนร่วมกับเทศกาลและประเพณีสำคัญๆ จึงทำให้เป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมในลักษณะบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วนในพื้นที่ ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้วัฒนธรรมของคนในพื้นที่เข้มแข็ง

ด้วยปัจจัยและสาเหตุดังกล่าว จึงทำให้อำเภอปางมะผ้ามีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และประเพณีที่เข้มแข็งภายใต้สังคมในรูปแบบพหุวัฒนธรรม

แหล่งที่เที่ยวอินเทรนด์

อำเภอปางมะผ้าเป็นแห่งถ้ำสมกับคำขวัญของอำเภอ ที่นี่จึงมีแหล่งท่องเที่ยวถ้ำมากมาย แต่ละแห่งล้วนน่าตื่นตาตื่นใจ ชวนให้นักท่องเที่ยวได้ไปสัมผัสกับการผจญภัยในถ้ำยิ่งนัก

ถ้ำน้ำลอด
ความอลังการและไฮไลท์ที่ห้ามพลาด

การมาเที่ยวถ้ำน้ำลอดจะต้องเช่าแพและตะเกียงจากชาวบ้าน ภายในถ้ำจะมีคูหาต่างๆ มากมาย คูหาแรกคือถ้ำเสาหิน คือมีเสาหินปูนขนาดยักษ์ ที่เกิดจากหินงอกและหินย้อยมาบรรจบกัน กลายเป็นเสาหินขนาดใหญ่รูปร่างสวยงาม นอกจากนั้นยังมีถ้ำตุ๊กแก ส่วนผนังถ้ำมีภาพเขียนสมัยก่อนประวัติศาสตร์เป็นรูปสัตว์ต่างๆ และยังมีถ้ำผีแมน ที่มีท่อนไม้ที่ถูกขุดส่วนกลางออกเป็นร่องคล้ายเรืออยู่กระจัดกระจาย ซึ่งสันนิฐานว่าเป็นโลงศพของคนในยุคก่อน นับเป็นโบราณวัตถุที่ล้ำค่า สื่อให้เห็นถึงความเป็นอยู่ของมนุษย์ถ้ำในสมัยก่อน

ถ้ำน้ำลอดจะปิดให้บริการในช่วงฤดูฝน เนื่องจากมีน้ำขึ้นสูงจนไม่สามารถล่องแพเข้าไปในถ้ำได้ อย่างไรก็ตามนักท่องเที่ยวที่ต้องการมาเที่ยวชมถ้ำควรโทรสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมก่อนเข้าเยี่ยมชม

นอกจากถ้ำน้ำลอดแล้วยังมีถ้ำแม่ละนา ซึ่งสวยงามมาก เหมาะกับสายผจญภัย เพราะต้องเดินลุยน้ำเข้าไปเส้นทางท่องเที่ยวถ้ำแม่ละนามี 2 เส้นทาง คือ เส้นทาง 2.5 กม. ใช้เวลาเดินราว 4 ชั่วโมง ปีนโขดหินใหญ่ไปถึงแอ่งน้ำขนาดใหญ่ในถ้ำ และเส้นทาง 5 กม. ใช้เวลาเต็มวัน เดินยากกว่าเส้นทางแรก ต้องเดินผ่านความมืดไปจนถึงน้ำตกภายในถ้ำ

ถ้ำน้ำลอดจากมุมสูง

ถ้ำน้ำบ่อผี

อีกไฮไลท์เด็ดที่ไม่ควรพลาดคือ ผ้ำน้ำบ่อผี ถ้ำที่ดังระดับโลก เป็นที่รู้จักกันดีในกลุ่มของนักสำรวจถ้ำในต่างประเทศ ในชื่อของ "SPIRIT WELL" ซึ่งเป็นปล่องถ้ำที่มีขนาดใหญ่ มีความลึกตั้งแต่ 90-170 ม. บริเวณก้นเหวของถ้ำปกคลุมด้วยป่าดิบมีต้นไม้สูงกว่า 30 เมตร การลงไปในถ้ำต้องใช้การโรยตัวด้วยเชือก จึงต้องมีความชำนาญในการปีนเขา ถ้ำน้ำบ่อผีเคยต้อนรับทีมสำรวจของ National Geographic ที่ได้นำความงามของปากปล่องถ้ำไปอวดสายตาชาวโลกมาแล้ว

ถ้ำแห่งนี้ถูกค้นพบเมื่อประมาณ 30 กว่าปีที่แล้ว โดยชาวมูเซอดำที่ออกไปล่าสัตว์ และตั้งชื่อถ้ำนี้ว่า "อะกุนี" เป็นหลุมที่มีความกว้างกว่า 100 ม. มีกำแพงหินผาสูงชันรอบด้าน ไม่มีเส้นทางที่มนุษย์คนใดสามารถลงไปได้ ก้นบ่อมีต้นไม้ขึ้นหนาแน่นและเขียวสดตลอดปีต่างจากป่าด้านบน จึงนำมาสู่ความเชื่อเรื่องผีที่สิงสถิตและปกปักรักษา วิธีการเดียวที่ทีมสำรวจลงไปได้คือ การใช้เชือกโรยตัวลงหน้าผาด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ที่มีความสูงถึง 90 ม. อีกทั้งหากจะกลับขึ้นมาก็มีเพียงวิธีการเดียวอีกเช่นกันก็คือการไต่เชือก ใช้เวลาประมาณ 1 ชม.

ถ้ำผีแมน

นอกจากนี้ยังมีถ้ำผีแดง ถ้ำผามอนที่น่าท่องเที่ยว ส่วนนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบสัมผัสกับอากาศหนาวเย็นและชมวิวมุมกว้างต้องไปเที่ยวที่บ้านจ่าโบ่ เป็นหมู่บ้านชาวลาหู่ที่มีจุดชมวิวสวยงามมาก โดยเฉพาะดอยภูผาหมอก จุดชมวิวพระอาทิตย์ขึ้นยามเช้าที่อาจต้องปีนป่ายบ้างเล็กน้อย แต่คุ้มค่าด้วยวิว 360 องศา ที่สวยเกินคำบรรยาย

ดอยภูผาหมอก บ้านจ่าโบ่

บ้านจ่าโบ่

นักท่องเที่ยวยังสามารถใส่ชุดชาวพื้นเมืองชนเผ่าลาหู่เพื่อถ่ายรูปเก็บเป็นที่ระลึกหรือซื้อหากลับบ้านเป็นของฝากของที่ระลึกได้เช่นกัน ยังมีจุดชมวิวดอยกิ่วลม ซึ่งเป็นจุดสูงสุดที่กั้นระหว่างอำเภอปางมะผ้า-อำเภอปายให้นักท่องเที่ยวแวะพักผ่อนได้ระหว่างทาง

ดอยกิ่วลม

ของต้องช้อป

สินค้าเด่นของอำเภอปางมะผ้าคืองานผ้าทำมือทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นชุดพื้นเมืองของชาวลาหู่ ที่มีทั้งแบบเต็มตัว ครึ่งตัว เป็นชุดที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น สามารถประยุกต์ใส่เป็นเสื้อคลุมออกงานได้ ลักษณะชุดจะเป็นผ้าหนาจากการเย็บซ้อนผ้ากันเป็นเกล็ด ประดับด้วยหมุดและกระดุมเหล็กเป็นลวดลายต่างๆ นอกจากนี้ยังมีต่างหู และกระเป๋าผ้าของชนเผ่าลีซอ ซึ่งสินค้าเหล่านี้ส่วนใหญ่คือสิ่งของที่ผู้คนในชนเผ่าทำไว้ใช้เองในชีวิตประจำวันอยู่แล้วนั่นเอง

อำเภอขุนยวม

ข้อมูลน่ารู้
สังคมวัฒนธรรม
แหล่งที่เที่ยวอินเทรนด์
ของต้องช้อป

"บัวตองบาน ธารน้ำใส น้ำใจงาม นามขุนยวม"

คำขวัญประจำอำเภอขุนยวม

อำเภอปางมะผ้า ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของตัวจังหวัดแม่ฮ่องสอน อยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดแม่ฮ่องสอนระยะทาง 67 กม. ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 และอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 1,033 กิโลเมตร

พื้นที่เกือบทั้งหมดของอำเภอปางมะผ้าอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ และเขตรักษาพันธ์สัตว์ป่า

ขนาดพื้นที่
2,365 ตารางกิโลเมตร
พื้นที่ภูเขา 89%
พื้นที่ราบ 11%

การคมนาคม
ทางบก
เส้นทางหลวงหมายเลข 108 และ 1263

องค์กรปกครองท้องถิ่น

เทศบาลตำบลขุนยวม
องค์การบริหารส่วนตำบลขุนยวม
องค์การบริหารส่วนตำบลแม่เงา
องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองปอน
องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ยวมน้อย
องค์การบริหารส่วนตำบลแม่กิ๊
องค์การบริหารส่วนตำบลแม่อูคอ

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน
ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอแม่ลาน้อย
ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่
ทิศตะวันตก ติดต่อกับ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา แนวพรมแดนยาว 83 กม.

ขุนยวม เมืองหลวงแห่งทุ่งบัวตอง

อำเภอขุนยวม แต่เดิมเป็นที่อยู่อาศัยของชนเผ่ากระเหรี่ยงและละว้า ต่อมาชาวไทใหญ่ซึ่งอพยพมาจากฝั่งซ้ายของแม่น้ำสาละวิน ชื่อชานกะเล ซึ่งเป็นบุตรเขยของพะกะหม่องที่บ้านโป่งหมู (ปางหมู) ได้ชักชวนชาวบ้านที่อยู่กระจัดกระจายมารวมกันเป็นหมู่บ้าน และตั้งชื่อว่า "บ้านขุนยม" ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น "บ้านขุนยวม" ซึ่งในสมัยนั้นบ้านขุนยวมอยู่ในความปกครองของพระเจ้าอินทร์วิชยานนท์เจ้าเมืองเชียงใหม่ ต่อมาเจ้าเมืองเชียงใหม่เห็นว่าชานกะเลเป็นผู้มีความขยันขันแข็งและมีความซื่อสัตย์ จึงได้แต่งตั้งให้เป็นผู้ปกครองเมืองขุนยวม

พ.ศ.2417 เจ้าเมืองเชียงใหม่ เห็นว่าท้องที่ในเขตเมืองแม่ฮ่องสอน มีอาณาเขตติดต่อกับพม่า มีราษฎรมีอยู่หนาแน่นกว่าเมืองขุนยวม จึงให้ชานกะเลไปปกครองเมืองแม่ฮ่องสอน ได้รับแต่งตั้งเป็นพระยาสิงหนาทราชา ส่วนเมืองขุนยวมได้แต่งตั้งให้พะก่าตอง พระยารัตนเขต และพระยามูลละ บริหารเป็นพ่อเมืองปกครองตามลำดับ

พ.ศ. 2443 ทางราชการรวมเมืองแม่ฮ่องสอน เมืองขุนยวม และเมืองยวม (แม่สะเรียง) และเมืองปาย ตั้งเป็นเขตเมือง เรียกว่า บริเวณเชียงใหม่ตะวันตก ตั้งที่ว่าการที่เมืองขุนยวม

พ.ศ.2446 ย้ายที่ว่าการจากเมืองขุนยวมไปตั้งที่ว่าการที่เมืองยวม (แม่สะเรียง) เรียกว่า บริเวณพายัพเหนือ

พ.ศ. 2451 ย้ายที่ว่าการจากเมืองยวม (หรือแม่สะเรียง) ไปตั้งที่เมืองแม่ฮ่องสอน ต่อมาราชการได้ยุบเมืองแม่ฮ่องสอน เมืองขุนยวม เมืองปาย และเมืองยวม โดยให้จัดตั้งเป็นอำเภอ และให้ตั้งที่ว่าการอำเภอตามชื่อเมืองนั้นๆ ให้ขึ้นอยู่กับการปกครองเมืองพายัพ

พ.ศ.2476 ได้มีการยกเลิกการปกครองเขตแบบมณฑล ตั้งเป็นจังหวัดแม่ฮ่องสอน และอำเภอขุนยวมขึ้นกับจังหวัดแม่ฮ่องสอนจนถึงทุกวันนี้

อำเภอขุนยวมมีแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นคือทุ่งดอกบัวตอง ที่มีดอกบัวตองขึ้นเป็นทุ่งกว้างบนเนื้อที่กว่า 500 ไร่ บริเวณดอยแม่อูคอ ซึ่งดอกบัวตองนี้มีที่มาจากการที่บาทหลวงชาวเม็กซิโกผู้หนึ่งนำมาปลูก และต้องใช้เวลาหลายปีกว่าที่จะกลายมาเป็นทุ่งบัวตองอย่างในปัจจุบัน และดอกบัวตองยังเป็นดอกไม้ประจำจังหวัดแม่ฮ่องสอนด้วย

สังคมวัฒนธรรม

ประชากรส่วนใหญ่ของอำเภอขุนยวม ร้อยละ 80 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และรับจ้างทั่วไป ผลิตผลทางการเกษตรที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ กระเทียม และกาแฟ พืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญของอำเภอขุนยวม คือข้าว โดยข้าวนั้นเป็นพืชที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของอำเภอขุนยวมเป็นอย่างมาก ด้วยสภาพพื้นที่และสภาพอากาศที่มีความเหมาะสมในการปลูกข้าว เพราะตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ราบเชิงเขามีแหล่งน้ำธรรมชาติ จึงสามารถอาศัยแหล่งน้ำจากธรรมชาติ และอาศัยน้ำฝน ซึ่งมีแหล่งน้ำพอเพียงต่อการเพาะปลูก โดยมีลำน้ำยวม ลำน้ำแม่สุริน ลำน้ำแม่สะเป ลำน้ำปอน ลำน้ำแม่ลาก๊ะ ลำน้ำแม่ขอ ลำน้ำแม่กื๊ และลำน้ำแม่ยวมน้อย เป็นแหล่งน้ำหลัก ซึ่งเพียงพอต่อการเพาะปลูกข้าวในฤดูนาปี ทำให้สามารถกำหนดช่วงเวลาการปลูกหรือการเก็บเกี่ยวได้ง่าย ด้านปศุสัตว์มีสัตว์เลี้ยงที่สำคัญ ได้แก่ โคเนื้อ กระบือ สุกร และไก่

ประชากรในขุนยวมมีทั้งหมด 4 ชนเผ่า อยู่กันเป็นกลุ่มก้อนดังนี้

กลุ่มไทใหญ่ ส่วนใหญ่อยู่บริเวณเขตชุมชนเทศบาล และหมู่บ้านใกล้เคียง เช่น ตำบลเมืองปอน ตำบลแม่เงา มีวัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดกันมายาวนาน และมีการแสดงออกหรือกิจกรรมต่อเนื่องตลอดทั้งปี มีวัฒนธรรมประเพณีที่มีความโดดเด่นและมีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มไทใหญ่ในประเทศเมียนมา

กลุ่มกะเหรี่ยง ซึ่งมีจำนวนมากที่สุด ประมาณร้อยละ 75 จะอยู่ในพื้นที่ชนบทห่างไกลออกไป มีวิถีชีวิตแบบเรียบง่ายในชุมชนของตน แต่ปัจจุบันคนรุ่นใหม่มีการศึกษาที่ดีขึ้น สภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเริ่มมีส่วนร่วมในด้านการปกครองท้องถิ่น

กลุ่มม้ง อาศัยอยู่ในตำบลแม่อูคอ มีอยู่ 2 หมู่บ้าน ยังคงยึดมั่นในประเพณีของชนเผ่าตนเอง มีการศึกษาที่ดีขึ้น มีความขยันในการประกอบอาชีพ ปัจจุบันได้ขยายพื้นที่ทำกินลงมาในพื้นที่ของชาวกะเหรี่ยง และคนไทใหญ่ ด้วยการเช่าที่ดินทำนา ทำไร่ ทำให้เป็นกลุ่มที่มีฐานะค่อนข้างมั่นคง

กลุ่มคนไทยพื้นเมืองภาคเหนือ หรือคนเมือง เป็นกลุ่มที่มีไม่มากนักในเขตชุมชนเทศบาล และกระจัดกระจายตามหมู่บ้านของคนไทใหญ่ และมีความกลมกลืนทางด้านสังคมและวัฒนธรรม

แหล่งที่เที่ยวอินเทรนด์

ทุ่งดอกบัวตองดอยแม่อูคอ มีพื้นที่กว่า 500 ไร่ ปัจจุบันอยู่ในความรับผิดชอบของโครงการพัฒนาป่าไม้ที่สูง หน่วยที่ 5 กองอนุรักษ์ต้นน้ำ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีชื่อเสียงมากที่สุดแห่งหนึ่งของจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีลักษณะเป็นทิวเขาเขียวสูงสลับกับทุ่งดอกบัวตองทั่วพื้นเขา โดยในช่วงเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม ของทุกปี เมื่อลมหนาวเข้ามาเยือน ดอกบัวตองนับแสนนับล้านที่อยู่ที่นี่ก็จะบานสะพรั่งพร้อมๆ กัน ดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกสารทิศให้เข้ามาเยือน และชมความงดงามของท้องทุ่งสีเหลืองอร่าม ที่ดูราวกับว่าทั่วทั้งภูเขาถูกปูด้วยพรมสีเหลืองผืนยักษ์ ดอยแม่อูคอห่างจากที่ทำการอำเภอขุนยวม 25 กิโลเมตร สามารถมองเห็นทุ่งดอกบัวตองได้แบบ 360 องศา มีบริการให้เช่าเต็นท์ค้างแรมบนดอย

เที่ยวชมวัฒนธรรมและหมู่บ้านชาวไทยใหญ่ที่หมู่บ้านเมืองปอน ตำบลเมืองปอน ซื้อสินค้าพื้นเมือง ผ้าทอมือ เสื้อไต กุ๊บไต ห่างจากอำเภอขุนยวม ประมาณ 12 ก.ม. ไปทางอำเภอแม่สะเรียง

น้ำตกแม่สุรินทร์ บ้านหัวแม่สุริน ตำบลแม่อูคอ ห่างจากทุ่งบัวตอง ประมาณ 15 กม. เป็นน้ำตกจากหน้าผาสูงประมาณ 220 เมตร เที่ยวได้ตลอดปี

วัดต่อแพและหมู่บ้านกระดาษสา ตำบลแม่เงา ห่างจากอำเภอประมาณ 6 ก.ม. ชมศิลปวัฒนธรรมไทยใหญ่ผสมพม่า ผ้าม่านปักด้วยอัญมณี ทับทิมอายุหลายร้อยปี และชมวิธีทำกระดาษสา

วัดม่วยต่อ อดีตโรงพยาบาลญี่ปุ่นสมัยสงคราม หน้าศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่นอำเภอขุนยวม ชมศิลปวัฒนธรรมไทใหญ่ (ไต) และหลุมฝังศพทหารญี่ปุ่น

แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ในอำเภอขุนยวม

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นอำเภอขุนยวม หน้าที่ทำการเทศบาลตำบลขุนยวม เยี่ยมชมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น สภาพความเป็นอยู่และอาวุธยุทโธปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ทหารญี่ปุ่นสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2

ท่องเที่ยวหมื่อกาโด่ ภูงาม บ้านหัวแม่ลาก๊ะ เที่ยวชมทะเลดาวในตอนกลางคืน และชมทะเลหมอกในยามเช้า สัมผัสไอหนาวและความงามของธรรมชาติ ห่างจากที่ว่าการอำเภอขุนยวม ประมาณ 20 กิโลเมตร

น้ำตกแม่ยวมหลวง บ้านนางิ้ว ตำบลแม่อูคอ ห่างจากที่ว่าการอำเภอขุนยวมไปทางทุ่งบัวตอง ประมาณ 15 กิโลเมตร เที่ยวได้ตลอดปี

น้ำพุร้อนหนองแห้ง บ้านหนองแห้ง ตำบลเมืองปอน ห่างจากที่ว่าการอำเภอขุนยวม ประมาณ 26 กิโลเมตร ริมทางถนนสายขุนยวม-แม่สะเรียง แยกเข้าไปประมาณ 1 กิโลเมตร ชมน้ำพุร้อนตามธรรมชาติและอาบน้ำแร่ตลอดปี

ดอยมูหญ่า ดอยมูหญ่าเป็นยอดเขาสูงสุดอยู่ที่ 670 เมตร จากระดับน้ำทะเล ดังจะอยู่ใกล้ๆ แต่การเดินทางนั้นต้องใช้เวลาพอสมควร ไม่ว่าเส้นทางเดินเท้าเองหรือเส้นทางถนนสำหรับรถวิ่งได้ สภาพถนนยังขรุขระ บางช่วงลาดเอียงสูงชัน มีขั้นเหยียบจนถึงยอดเขา สภาพป่าไม้รกทึบ เพราะเป็นภูเขาหิน

ภูชี้เพ้อ ทะเลหมอกสวยๆ ในขุนยวม จุดชมวิวบนดอยหัวโล้นของหน่วยจัดการต้นน้ำแม่หยอด ใช้เส้นทางเดียวกับไปชมทุ่งดอกบัวตอง เลี้ยวขวาก่อนถึงตลาดมัง สภาพถนนสะดวกเฉพาะหน้าแล้งและหน้าหนาว

แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบ้านต่อแพ และบ้านเมืองปอน

ทะเลสาบสอตือ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยเวียงหล้า

ของต้องช้อป

ผ้าทอกะเหรี่ยง ชาวกะเหรี่ยงในอำเภอขุนยวมมี ความชำนาญในการย้อมสีเส้นด้ายด้วยวัสดุจากธรรมชาติ โดยจะกะด้ายให้เพียงพอในการขึ้นเครื่องทอแต่ละครั้ง เพื่อให้ได้สีที่เหมือนกัน การย้อมสีธรรมชาติมีวิธีแตกต่างกันไป โดยขึ้นอยู่กับวัสดุที่นำมาใช้ แต่ทั้งนี้ถ้าอยากให้สีติดดีต้องนำด้ายมาผ่านกระบวนการละลายไขมัน โดยต้มน้ำเดือดประมาณครึ่งชั่วโมง แล้วซักด้วยน้ำเย็นจนฝ้ายเป็นสีขาว

ข้าวแต๋นงาตัด เป็นขนมเฉพาะถิ่น เกิดจากภูมิปัญญาของชาวขุนยวมที่ประยุกต์วิธีการทำซึ่งหา รับประทานได้เฉพาะอำเภอขุนยวมเท่านั้น โดยนำวัตถุดิบจากผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ นิยมทำกันในเทศกาลปีใหม่เมือง หรือสงกรานต์ งานปอยลูกแก้ว และงานปอยหลวง โดยมากนิยมผสมน้ำอ้อย เพื่อเพิ่มกลิ่นหอมและความหวานอร่อย ก่อนนำมากดลงพิมพ์

นอกจากนี้ยังมีผลิตภัณฑ์พื้นบ้านอื่นๆ อีก อาทิเช่น น้ำพริกลาบ เป็นต้น

อำเภอแม่ลาน้อย

ข้อมูลน่ารู้
สังคมวัฒนธรรม
แหล่งที่เที่ยวอินเทรนด์
ของต้องช้อป

แม่ลาน้อยเลิศล้ำ ถ้ำแก้วงามวิจิตร ผลผลิตถั่วเหลือง ลื่อเลื่องวัดแม่ปาง เมืองสร้างคนดี ประเพณีเขาวงกต มรดกพระเพชร

คำขวัญประจำอำเภอขุนยวม

อำเภอแม่ลาน้อย ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน อยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดแม่ฮ่องสอนระยะทาง 134 กิโลเมตร ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108

ขนาดพื้นที่
1,337 ตารางกิโลเมตร
พื้นที่ภูเขา 91%
พื้นที่ราบ 9%

การคมนาคม
ทางบก
เส้นทางหลวงหมายเลข 108

องค์กรปกครองท้องถิ่น

เทศบาลตำบลแม่ลาน้อย
องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาน้อย
องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ลาหลวง
องค์การบริหารส่วนตำบลท่าผาปุ้ม
องค์การบริหารส่วนตำบลแม่โถ
องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยห้อม
องค์การบริหารส่วนตำบลแม่นาจาง
องค์การบริหารส่วนตำบลสันติคีรี
องค์การบริหารส่วนตำบลขุนแม่ลาน้อย

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอเขุนยวม
ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอแม่สะเรียง
ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่
ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอแม่สะเรียง และสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

แม่ลาน้อย ดินแดนแห่ง “ลั๊ว”

อำเภอแม่ลาน้อยแต่เดิม เป็นที่อยู่ของชนเผ่า “ลั๊ว” หรือ “ละว้า” ซึ่งเป็นชาวเขาเผ่าหนึ่งที่ตั้งรกรากถิ่นฐานตามลองฝั่งลำน้ำยวม และลำน้ำแม่ลาน้อย ซึ่งไหลมาจากอำเภอขุนยวม ผ่านตำบลแม่ลาหลวง แต่เดิมเรียกว่า ลำน้ำแม่ลั๊วะหลวง และแม่ลั๊วะน้อย ต่อมาชาวเขาเผ่าลั๊วะได้อพยพไปทำมาหากินในถิ่นอื่น ชาวไทใหญ่ หรือ “เงี้ยว” ได้อพยพเข้ามาอยู่อาศัยริมลำน้ำทั้งสองแทน จึงทำให้การเรียกชื่อของลำน้ำผิดไปจากเดิม มาเป็นลำน้ำแม่ลาน้อย และลำน้ำแม่ลาหลวง มาจนถึงปัจจุบัน

ก่อนหน้านี้แม่ลาน้อยมีฐานะเป็นกิ่งอำเภอในอำเภอแม่ละเรียง จนต่อมาถึงเมื่อในวันที่ 21 สิงหาคม พ.ศ.2518 กระทรวงมหาดไทยได้ตราพระราชกฤษฎีกายกฐานะจากกิ่งอำเภอแม่ลาน้อย เป็นอำเภอแม่ลาน้อย

ในอดีตประชาชนบ้านห้วยห้อม ตำบลห้วยห้อม อำเภอแม่ลาน้อยได้รับพระมหากรุณาธิคุณและได้เคยรับเสด็จพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ถึง 4 ครั้ง คือ เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2514 วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2519 วันที่ 1 มีนาคม 2521 และวันที่ 14 มีนาคม 2535

สังคมวัฒนธรรม

ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขา ประมาณร้อยละ 76.15 ของประชากรทั้งหมด โดยชนเผ่ากะเหรี่ยงมีประชากรมากที่สุด คือประมาณร้อยละ 60 รองลงมาได้แก่ชนเผ่าลั๊วะ ร้อยละ 13.58 และชนเผ่าม้ง ร้อยละ 0.8 ชาวไทใหญ่ประมาณร้อยละ 12.17 และชาวไทย (หรือไทยล้านนา) ประมาณร้อยละ 11.68

ด้านการนับถือศาสนา ประชากรส่วนใหญ่มีการนับถือศาสนาคริสต์ คิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมาคือ ศาสนาพุทธ ร้อยละ 30 และศาสนาอื่น ๆ ร้อยละ 10

ประชากรอำเภอแม่ลาน้อยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 80 รองลงมามีอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 12 อาชีพค้าขาย ร้อยละ 5 และอาชีพอื่นๆ ร้อยละ 3

ศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่สำคัญของอำเภอแม่ลำน้อย คือ งานเขาวงกต ซึ่งจะเริ่มประมาณปลายเดือนตุลาคม จนถึงวันลอยกระทงของทุกปี และงานปอยส่างลอง ในช่วงเดือนเมษายน ของทุกปี

งานประเพณีเขาวงกต งานบุญยิ่งใหญ่ประจำปี

ลัดเลาะเขาวงกตสู่อาศรมพระเวสสันดร

ในอำเภอแม่ลาน้อยมีงานประเพณีเขาวงกตหรืองานบุญประเพณีปอยหมั่งกะป่า ซึ่งเป็นงานบุญใหญ่ประจำปีที่จัดขึ้นต่อเนื่องมายาวนานกว่า 40 ปี มีที่มาจากเรื่องเล่าของพระเวสสันดรชาดกชาวไทใหญ่เล่าว่า เมื่อครั้งที่พระพุทธเจ้าเสวยพระชาติเป็นพระเวสสันดร ทรงสละราชสมบัติต่างๆ เสด็จออกจากเมืองไปประทับอยู่ป่าหิมพานต์ ที่ดอยหมั่งกะป่า หรือเขาวงกต ซึ่งเป็นเทือกเขาที่คดเคี้ยวสูงใหญ่ถึง 9 ชั้น เพื่อบำเพ็ญทานบารมี โดยมีนางมัทรี มเหสีเป็นผู้ปรนนิบัติหาอาหารผลไม้มาถวาย คนที่จะขึ้นไปหาพระพุทธเจ้าได้จะต้องเป็นคนที่มีจิตใจบริสุทธิ์ ไม่มีการคิดร้าย พยาบาทอาฆาตใดๆ จึงจะสามารถผ่านเขาวงกตขึ้นไปหาพระพุทธเจ้าได้ สำหรับการจัดกิจกรรมงานบุญประเพณีปอยหมั่งกะป่า จึงเป็นการจำลองเส้นทางเดินที่คดเคี้ยว ซึ่งมีเส้นทางที่ซับซ้อน ผู้ที่จะเข้าไปทำบุญต้องเดินลัดเลาะไปตามเส้นทางเหมือนเส้นทางเข้าสู่เขาวงกต ภายในเขาวงกตก็จะมีซุ้มพระประจำวันเกิดต่างๆ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมทำบุญได้สักการะเพื่อความเป็น ศิริมงคลในชีวิต และหากใครผ่านได้ก็จะทำให้ชีวิตผ่านพ้นปัญหาต่างๆไปได้ หากไม่มีบุญก็จะเข้าไปไม่ถึงอาศรมของพระเวสสันดร

โดยงานประเพณีเขาวงกตมักจะจัดขึ้นร่วมกับงานประเพณีลอยกระทง คือในช่วงต้นเดือนพฤศจิกายน และจัดไปตลอดทั้งสัปดาห์ โดยก่อนหน้านี้ชาวบ้านจะร่วมแรงร่วมใจกันสร้างเส้นทางเขาวงกตไว้บริเวณลานวัด ประดับประดาอย่างสวยงาม สำหรับผู้ที่ต้องการเข้าร่วมเส้นทางเขาวงกตเพื่อไปทำบุญก็จะไปซื้อกระบอกน้ำ กระบอกทราย ดอกไม้ ธูป เทียน เพื่อทำบุญกับวัด จากนั้นจึงเริ่มเดินเข้าเขาวงกตเพื่อไปถวายของให้พระ เมื่อเดินถึงอาศรมพระเวสสันดรก็ถวายกระบอกน้ำ กระบอกทราย ดอกไม้ ธูป เทียน ที่ซื้อมา แล้วรับพรจากพระและเดินออกจากเขาวงกต ผู้ที่เดินเข้าด้านซ้ายก็จะเดินออกด้านขวา ส่วนผู้ที่เดินเข้าด้านขวาก็จะเดินออกด้านซ้าย หากคนใดหาทางออกจากเขาวงกตไม่ได้แสดงว่าไม่มีบุญ

แหล่งที่เที่ยวอินเทรนด์

แหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่นของอำเภอแม่ลาน้อยเห็นจะหนีไม่พ้นศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่ลาน้อย ซึ่งตั้งอยู่ที่บ้านดง ต.ห้วยห้อม ภายในมีกิจกรรมหลายอย่าง เช่น การปลูกผักปลอดสารพิษในโรงเรือน การทำนาขั้นบันได ไร่เสาวรส ไร่กาแฟ เป็นต้น และยังมีบ้านกะเหรี่ยงห้วยห้อม อยู่ที่ ต.ห้วยห้อม เป็นที่ตั้งศูนย์พัฒนาชาวเขา มีผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่มีชื่อเสียง ได้แก่ ผ้าทอชนเผ่า และ กาแฟห้วยห้อม

งานประเพณีเขาวงกต

หรืองานบุญประเพณีปอยหมั่งกะป่า

วนอุทยานถ้ำแก้วโกมล ตั้งอยู่บริเวณเขาดอยถ้ำ บ้านห้วยมะไฟ ต.แม่ลาน้อย ถูกค้นพบเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2536 ภายในถ้ำเต็มไปด้วยผลึกแร่แคลไซต์ (Calcite) มองดูคล้ายปะการัง และเกล็ดน้ำแข็ง มีสีขาวใส เหลือง แดง และน้ำตาล ลักษณะถ้ำจะเป็นโพรงลึกลงไปในแนวดิ่ง 30 เมตร เข้า-ออกทางเดียวกัน ระยะทางประมาณ 120 เมตร ซึ่งถ้ำแก้วโกมลแห่งนี้ถือว่าเป็นถ้ำผลึกแร่แคลไซต์ที่สวยงามที่สุดในประเทศไทย และพบเป็นแหล่งที่ 2 ในทวีปเอเชียโดยแห่งแรกอยู่ที่ประเทศจีน

วัดแม่ปาง ตั้งอยู่ที่บ้านแม่ปาง ต.สันติคีรี เดิมชื่อ "สำนักสงฆ์ป่าริมธาราวาส" มีพระอุโบสถงดงามมาก เป็นที่เคารพบูชาของชาวจังหวัดแม่ฮ่องสอนและจังหวัดใกล้เคียง

หมู่บ้านหัตถกรรมเครื่องเงิน อยู่ที่บ้านละอูบ ต.ห้วยห้อม และบ้านสันติสุข ต.แม่ลาหลวง

ถ้ำแม่ฮุ ตั้งอยู่ในเขต บ้านป่าหมาก ต.แม่ลาน้อย ถ้ำมีความลึกประมาณ 15 เมตร ภายในประกอบด้วยหินงอกหินย้อยที่สวยงาม

บ้านกะเหรี่ยงแม่สะก๊วะ อยู่กิ่ ต.ท่าผาปุ้ม มีทัศนียภาพบ้านเรือนแถบเชิงเขา ที่ดูแปลกตา ในฤดูแล้งจะมองเห็นภาพดอกไม้ป่าใบไม้เป็นสีส้มสวยงามมาก และมีแหล่งน้ำตกใกล้หมู่บ้าน ใช้เป็นที่พักผ่อนได้เป็นอย่างดี รวมทั้งชาวบ้านยังคงมีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม

น้ำตกนทีราชันย์ ตั้งอยู่ที่บ้านแม่สะก๊วะ ต.ท่าผาปุ้ม ลักษณะเป็นน้ำตกที่ตกจากหน้าผาขนาดกว้าง 10 เมตร สูงประมาณ 20 เมตร

ของต้องช้อป

ที่อำเภอแม่ลาน้อยมีผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีชื่อเสียงหลายอย่าง แต่ที่โดดเด่นเลยคือ ผ้าทอขนแกะ ของบ้านห้วยห้อม เพราะที่นี่ชาวบ้านซึ่งเป็นชนเผ่ากะเหรี่ยงจะเลี้ยงแกะเองและนำขนแกะมาทอเป็นเสื้อใส่เพื่อป้องกันอากาศหนาว ต่อมาได้พัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทอื่นๆ เช่นผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่ สวยงาม นอกจากนี้ยังมี กาแฟห้วยห้อม/กาแฟบ้านดง ที่ชาวบ้านที่นี่จะปลูกและทำโปรเซสเองทุกขั้นตอน อีกหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่โดดเด่นคือ เครื่องเงินบ้านละอูบ เป็นหัตถกรรมเครื่องเงินที่มีความละเอียดลออ มีรูปแบบที่ทันสมัย เข้ากับเครื่องแต่งกายได้หลากหลายประเภท ส่วนผลิตภัณฑ์อื่นๆ เช่น ผ้าทอชนเผ่ามีดประสิทธิ์ ก็มีความสวยงามและน่าสนใจไม่แพ้กัน

อำเภอแม่สะเรียง

ข้อมูลน่ารู้
สังคมวัฒนธรรม
แหล่งที่เที่ยวอินเทรนด์
ของต้องช้อป

ข้อมูลน่ารู้

"เทียนเหงพร่างตา ผ้าทอกะเหรี่ยง
เสนาะเสียงสาละวิน งานดิ่นธรรมชาติ
พระธาตุสี่จอม กล้วยไม้หอมเอื้องแซะ"

คำขวัญประจำอำเภอแม่สะเรียง

อำเภอแม่สะเรียง ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของตัวจังหวัดแม่ฮ่องสอน อยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดแม่ฮ่องสอนระยะทาง 164 กม. ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 108 และอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ 731 กิโลเมตร

อำเภอแม่สะเรียงมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศพม่าทางทิศตะวันตกตลอดแนว ระยะทาง 166 กิโลเมตร มีแม่น้ำสาละวินกั้นเขตแดนระยะทาง 101 กิโลเมตร มีสันเขาขุนแม่ลอง เสาหินดอยผาตั้ง เป็นเส้นกั้นเขตแดนทางบก ระยะทาง 65 กิโลเมตร

ขนาดพื้นที่
2,497 ตารางกิโลเมตร
พื้นที่ภูเขา 90%
พื้นที่ราบ 10%

การคมนาคม
ทางบก
เส้นทางหลวงหมายเลข 1095 และ 1085

องค์กรปกครองท้องถิ่น

เทศบาลตำบลแม่สะเรียง
เทศบาลตำบลแม่ยวม
เทศบาลตำบลเมืองยวมใต้
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกาศ
องค์การบริหารส่วนตำบลแม่คง
องค์การบริหารส่วนตำบลแม่เหาะ
องค์การบริหารส่วนตำบลเสาหิน
องค์การบริหารส่วนตำบลป่าแป๋

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอแม่ลาน้อย
ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอสบเมย
ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอแม่แจ่ม อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่
ทิศตะวันตก ติดต่อกับ แม่น้ำสาละวิน รัฐกอทูเล รัฐคะยา สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

แม่สะเรียง เมืองหน้าด่านที่สำคัญในประวัติศาสตร์

ในอดีตเมืองแม่สะเรียง หรือ เมืองยวม เป็นชุมชนเก่าแก่ซึ่งมีอายุกว่า 600 ปี ชาวพม่าจะเรียกชื่อเมืองแห่งนี้ว่า "เมงลองยี" แปลว่าเมืองแห่งแร่หินใหญ่ จากพงศาวดารโยนก (พ.ศ.1900) กล่าวถึงเมืองยวมว่า เป็นเมืองหน้าด่านของอาณาจักรล้านนาคอยต้านทัพของพม่าที่จะยกทัพมาตีหัวเมืองฝ่ายเหนือ ในสมัยของพระเจ้าสามฝั่งแกน กษัตริย์ลำดับที่ 10 แห่งราชวงศ์มังราย (พ.ศ.1944 – 1985) พระองค์ทรงมีราชบุตรหลายองค์ด้วยกัน ต่อมาเจ้าท้าวลกราชบุตรลำดับที่ 6 ถูกเนรเทศให้ไปอยู่ที่เมืองยวม ซึ่งเป็นเมืองเล็กๆ ทุรกันดารด้วยเหตุที่คิดจะแย่งชิงราชสมบัติ ระหว่างที่ครองเมืองยวมอยู่นั้นเจ้าท้าวลกได้ทำการติดต่อกับพระเจ้าสามเด็กย้อย ซึ่งเป็นอำมาตย์ชั้นผู้ใหญ่ในล้านนา ทำการแย่งชิงราชสมบัติได้จนสำเร็จ

นอกจากนั้นยังมีตำนานบันทึกเกี่ยวกับเมืองยวมในฐานะของเมืองหน้าด่านของอาณาจักรล้านนาว่า ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดเจ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้ทรงแต่งตั้งพระเจ้ากาวิละขึ้นเป็น พระยาวชิรปราการ พระองค์ได้ทรงเสด็จไปเจริญสัมพันธไมตรีกับเมืองยวม เลยไปจนถึงเมืองยางแดง (กะเหรี่ยง) ซึ่งตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำคง (สาละวิน) โดยให้พระยาสามล้านนำเครื่องราชบรรณาการไปมอบให้กับ ยางก้างหัวตาด นายด่านของชาวกะเหรี่ยงแดงซึ่งมีกำลังพลหลายร้อยคน เพื่อที่จะไปช่วยรบกับทัพพม่า ครั้นเมื่อพม่ายกทัพจะเข้ามาตีเมืองเชียงใหม่ พระเจ้ากาวิละร่วมกับยางก้างหัวตาด นำทัพกะเหรี่ยงออกสู่รบกับพม่าจนแตกกระเจิง

จนกระทั่งปี พ.ศ.2352 ในสมัยรัชกาลที่ 2 พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้ทรงแต่งตั้งพระยาวชิรปราการขึ้นเป็นพระเจ้าเมืองเชียงใหม่ พระองค์ได้ทรงมีรับสั่งให้เจ้าอุปราชธรรมลังกาไปตรวจเยี่ยมเมืองยวมและเลยไปจนถึงริมฝั่งแม่น้ำคง ทรงเห็นว่าเมืองยางแดงนั้นไม่ได้ขึ้นต่อกับพม่า จึงได้ทำการผูกไมตรีเพื่อให้คอยสอดส่องดูแลทัพของพม่าที่จะเข้ามาตีเมืองเชียงใหม่ โดยได้ทำพิธีดื่มน้ำพิพัฒนสัตยากันที่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำคง แล้วฆ่าควายนำเลือดมาผสมกับเหล้าเป็นน้ำพิพัฒน์สัตยา ฆ่าเขาควายออกเป็น 2 ซีก แล้วให้สัตยาบรรณต่อกันว่า "ตราบใดที่น้ำคงบ่แห้ง เขาควายบ่ซื่อด้ำช้างเผือกบ่ยุบ เมืองเชียงใหม่กับเมืองยางแดงยังเป็นไมตรีกันตราบนั้น"

เมืองยวม แม้จะมีฐานะเป็นแค่เมืองหน้าด่านของอาณาจักรล้านนา แต่ก็มีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ของล้านนา นอกจากนั้นยังมีชาวเมืองยวมที่มีบทบาทในล้านนา อาทิ หมื่นด้ามพร้าคด ซึ่งเป็นนายช่างเอกของพระเจ้าติโลกราช รวมถึงนายเทพสิงห์ วีรบุรุษแห่งเมืองยวมผู้สร้างวีรกรรมอันหาญกล้า นำกำลังทหารเข้าตีพม่าซึ่งครองเมืองเชียงใหม่ได้สำเร็จ และนายดำผู้พิชิตเสือร้ายด้วยความกล้า เป็นผู้ที่มีฝีมือในการต่อสู้ จนได้รับการแต่งตั้งให้เป็น "เจ้าโกหล่าน" ไปครองเมืองนาย ในอดีตเมืองยวมเคยเป็นถิ่นอาศัยของชนชาวลัวะและยาง (กะเหรี่ยง)

ในปี พ.ศ.2467 ทางราชการได้เปลี่ยนชื่อของเมืองจากเมืองยวม มาเป็นเมืองแม่สะเรียง ตามชื่อของลำน้ำแม่สะเรียงซึ่งไหลผ่านเมือง เนื่องจากชื่อของเมืองยวมไปคล้องกับชื่อเมือง "ขุนยวม" ซึ่งเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดเดียวกัน

ปัจจุบันอำเภอแม่สะเรียง ยังเป็นเมืองศูนย์กลางที่สำคัญของ 3 อำเภอทางตอนใต้ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นแหล่งกระจายสินค้าไปสู่อำเภอต่างๆ สามารถส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ โดยเฉพาะเป็นจุดพักรับรองนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางต่อไปยังอำเภอต่างๆ ในจังหวัด นอกจากนี้ ยังมีต้นทุนทางธรรมชาติที่สวยงาม มีแม่น้ำสาละวินอันลือชื่อ สวยงามด้วยทิวทัศน์แปลกตาไปจากแม่น้ำระหว่างประเทศสายอื่นๆ ที่นักท่องเที่ยวนิยมมาแวะเวียนตลอดทั้งปี มีผ้าทอด้วยมือของชาวกะเหรี่ยงที่มีคุณภาพ

สังคมวัฒนธรรม

อำเภอแม่สะเรียงเป็นอำเภอที่มีประชากรมากที่สุดในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นชาวเขาประมาณร้อยละ 60 เป็นชาวไทยเหนือประมาณร้อยละ 37 และอีกร้อยละ 3 เป็นคนเชื้อสายอื่น มีการนับถือศาสนาพุทธร้อยละ 80.97 นับถือศาสนาอื่นๆ เช่น อิสลาม คริสต์ ร้อยละ 19.03 ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักคือเกษตรกรรม ร้อยละ 70 รองลงมาคืออาชีพรับจ้างและค้าขาย ผลผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ คือ ข้าว ถั่วเหลือง ถั่วลิสง หอม กระเทียม กะหล่ำปลี

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นป่าเขาทุรกันดาร พื้นที่ราบลุ่มที่เหมาะสมกับการตั้งชุมชน และทำการเกษตรส่วนใหญ่อยู่ในตำบลแม่ยวม ตำบลแม่คง ตำบลบ้านกาศ และตำบลแม่สะเรียง มีพื้นที่สูงจากระดับน้ำทะเล 800-1,200 เมตร (Highland) มีภูมิอากาศที่หนาวเย็นตลอดปี เหมาะแก่การปลูกพืชเมืองหนาวที่ตำบลแม่เหาะ และป่าแป่ มีแม่น้ำไหลผ่านจำนวน 3 สาย ได้แก่ แม่น้ำยวม แม่น้ำแม่สะเรียง และแม่น้ำสาละวิน (แม่น้ำคง) ที่ไหลจากทิเบต ประเทศจีน

อำเภอแม่สะเรียงมีความโดดเด่นในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ แต่ยังขาดการประชาสัมพันธ์ และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความเชื่อมโยงให้เกิดมูลค่า หรือห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) และยังมีแหล่งท่องเที่ยวอีกหลายแห่งที่ยังไม่ได้มีการสำรวจ ถือว่าเป็นเมืองที่มีต้นทุนทางธรรมชาติที่รอการพัฒนา

งานประเพณีที่สำคัญ คือ ประเพณีงานออกพรรษา หรือ ประเพณีออกหว่า ถือว่าเป็นงานออกพรรษาที่มีชื่อเสียงระดับประเทศ ในแต่ละปีมีจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเข้ามาร่วมงานเป็นจำนวนมาก อำเภอแม่สะเรียง มีอัตราเฉลี่ยนักท่องเที่ยวตลอดทั้งปี แต่ยังไม่ได้มีการบริหารจัดการในเรื่องท่องเที่ยวเท่าที่ควร

ประเพณีงานออกพรรษา หรือ ประเพณีออกหว่า
อำเภอแม่สะเรียง

แหล่งที่เที่ยวอินเทรนด์

“พระธาตุสี่จอม” ที่มีกล่าวไว้ในคำขวัญประจำอำเภอแม่สะเรียงมีความหมายถึงองค์พระธาตุศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองทั้งสี่แห่ง ได้แก่ วัดพระธาตุจอมแจ้ง วัดพระธาตุจอมทอง วัดพระธาตุจอมมมอญ วัดพระธาตุจอมกิตติ แต่ละวัดจะมีพระธาตุอยู่บนเขาทั้งสี่ทิศของเมือง

ทุ่งบัวตอง ดอยแม่เหาะ ห่างจากตัวอำเภอประมาณ 16 กม. เป็นที่ตั้งของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา จังหวัดแม่ฮ่องสอน เบ่งบานสะพรั่งในเดือนตุลาคม-ธันวาคม

วัดถ้ำเง้าหรือวัดถ้ำพระ อยู่ที่ ต.บ้านกาศ ภายในมีพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ประดิษฐานอยู่

บ้านกะเหรี่ยงพะมอลอ อยู่ที่ ต.บ้านกาศ เป็นหมู่บ้านที่มีวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงโดยแท้จริง ที่ยังคงรักษาวัฒนธรรมการทอผ้ากระเหรี่ยงที่มีรูปแบบเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ

อุทยานแห่งชาติสาละวิน นักท่องเที่ยวสามารถล่องเรือไปตามแม่น้ำสาละวินเพื่อชมทิวทัศน์ริมน้ำและฝั่งพม่า ใช้เวลาประมาณครึ่งชั่วโมง

สวนรุกขชาติห้วยชมพู อยู่ที่ ต.บ้านกาศ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ (ป่าในเมือง) และเป็นที่ชื่นชอบในการจัดงานวิวาห์ในช่วงเดือน พฤศจิกายน-พฤษภาคม

ของต้องช้อป

สำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชนที่น่าสนใจจะเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทผ้าทอพื้นเมือง ผ้าทอกระเหรี่ยง ละว้า หรือผลิตภัณฑ์อาหาร เช่น ถั่วเน่าแผ่น น้ำพริกคั่วทราย เป็นต้น

อำเภอสบเมย

ข้อมูลน่ารู้
สังคมวัฒนธรรม
แหล่งที่เที่ยวอินเทรนด์

สุดแดนสาละวิน แดนดินพริกกะเหรี่ยง ลือเลื่องครูบาผาผ่า งามตาแม่น้ำเงา ขุนเขาธรรมชาติ ใจสะอาดคนสบเมย

คำขวัญประจำอำเภอสบเมย

อำเภอสบเมย ตั้งอยู่ทิศใต้สุดของจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยห่างจากศาลากลางจังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นระยะทาง 192 กิโลเมตร ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 105

ขนาดพื้นที่
1,059 ตารางกิโลเมตร
พื้นที่ภูเขา 97.8%
พื้นที่ราบ 2.20%
พื้นที่ 98% อยู่ในเขตป่าสงวน

การคมนาคม
ทางบก
เส้นทางหลวงหมายเลข 105

องค์กรปกครองท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลสบเมย
องค์การบริหารส่วนตำบลแม่คะตวน
องค์การบริหารส่วนตำบลกองก๋อย
องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สวด
องค์การบริหารส่วนตำบลป่าโป่ง
องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สามแลบ

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอแม่สะเรียง
ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก และอำเภอออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่
ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอออมก๋อย และอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่
ทิศตะวันตก ติดต่อกับ รัฐกอทูเล สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

สบเมย ดินแดนแห่งสายน้ำที่มาบรรจบพบกัน

สบเมย มาจากคำว่า "สบ" หมายถึง การพบกัน การบรรจบ ปลายสุดแม่น้ำหรือปากน้ำ และคำว่า "เมย" คือ ชื่อแม่น้ำเมย ที่ใช้แบ่งอาณาเขตระหว่างประเทศไทยในจังหวัดตากและจังหวัดแม่ฮ่องสอน บางส่วนกับสหภาพเมียนมา ซึ่งไหลมาบรรจบกับแม่น้ำสาละวินที่บ้านสบเมย ตำบลแม่สามแลบ ก่อนที่จะไหลเข้าสู่ประเทศสหภาพเมียนมา

อำเภอสบเมย แต่เดิมเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอแม่สะเรียง ดังนั้นประวัติความเป็นมาต่างๆ จึงเกี่ยวโยงกับอำเภอแม่สะเรียง อำเภอแม่สะเรียงเดิมชื่อเมืองยวม หรือยวมใต้ เริ่มปรากฏในแผนที่ราวปี พ.ศ.1998 จากหลักฐานพงศาวดารโยนก เมืองยวมใต้มีฐานะเป็นเมืองหน้าด่าน ตั้งแต่ พ.ศ.1977 เรียกชื่อว่าเมืองยวมตะวันตกของเชียงใหม่ ในปี พ.ศ.2332 แม่สะเรียงเกือบจะเป็นเมืองร้างซึ่งในใบลานหนังสือยวม ลานนากล่าวว่า ขณะนั้นมีบ้านอยู่ประมาณ 200 หลังคาเรือน ใน 8 หมู่บ้าน เฉพาะในตัวเมืองมีคนอยู่แค่ประมาณ 10-12 ครอบครัวเท่านั้น เนื่องจากถูกพวกยางแดง (กะเหรี่ยงแดง) รบกวน ปล้นสะดมอยู่เป็นประจำ ทางการในสมัยนั้นต้องนำลูกวัวไปแลกกับตัวประกัน คือ วัว 7 ตัว แลกผู้ชายหนึ่งคน และใช้วัว 8-10 ตัว เพื่อแลกกับผู้หญิงหนึ่งคน (สินค้าในสมัยนั้นมีเพียง วัวดำ ลูกน้ำ ดีบุก ครั่ง)

วันที่ 2 เมษายน พ.ศ.2527 ทางการได้แยกเขตการปกครองของอำเภอแม่สะเรียง ออกเป็นกิ่งอำเภอสบเมย ซึ่งตั้งตามชื่อตำบลสบเมยและแม่น้ำที่บรรจบแม่น้ำสาละวินที่บ้านสบเมย

วันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ.2536 ได้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกสา ยกฐานะกิ่งอำเภอสบเมย เป็นอำเภอสบเมย มีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ.2536 เป็นต้นไป

สังคมวัฒนธรรม

อำเภอสบเมยมีประชากรอาศัยร่วมกันอยู่ 2 เผ่าใหญ่ๆ คือ ชาวไทยภูเขา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชนเผ่ากะเหรี่ยง คิดเป็นประมาณร้อยละ 90 และชาวไทยพื้นราบ หรือคนเมือง อีกประมาณร้อยละ 6 และที่เหลือคือ อื่นๆ เช่น แขกโรฮิงยา คนไทยใหญ่ เป็นต้น

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร ส่วนใหญ่จะเป็นข้าวนาปี นอกฤดูทำนาเกษตรกรจะปลูกกระเทียม ถั่วเหลืองและถั่วลิสง พืชชนิดอื่นบ้างเล็กน้อยเพื่อจำหน่ายหรือบริโภคภายในครัวเรือน

ชาวอำเภอสบเมยโดยส่วนใหญ่เคร่งครัดศาสนามาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งศาสนาพุทธ ซึ่งมีวัดที่สำคัญคือ วัดผาผ่า ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 1 ตำบลแม่คะตวน ซึ่งเคยมีเกจิอาจารย์ที่โด่งดังเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของชาวบ้านและประชาชนโดยทั่วไปรูปหนึ่ง คือครูบาผาผ่า ซึ่งปัจจุบันได้มรณภาพไปแล้ว คงไว้แต่อนุสาวรีย์ และนอกจากนี้ยังมีผู้นับถือศาสนาและลัทธิอื่นอยู่บ้าง เช่น ศาสนาคริสต์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนิกายโปรแตสแตนท์ และชาวไทยภูเขาบางส่วนยังนับถือผีกันอยู่

เนื่องจากอำเภอสบเมย เป็นอำเภอที่มีประชากรเป็นชาวเขาจำนวนมาก และมีคนพื้นเมืองเพียงบางส่วน วัฒนธรรมและความเป็นอยู่จึงเรียบง่าย ใช้ภาษาพื้นเมืองและภาษากะเหรี่ยง เป็นภาษาประจำเผ่าในการสื่อสาร เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ ภาษา การกินอยู่ การประกอบอาชีพ การทำบุญ ประเพณีตำหัวปีใหม่ ตานก๋วยสลาก งานปอย และวัฒนธรรมบนที่สูงของชาวไทยภูเขาเผ่าต่างๆ เป็นต้น

ความเป็นอยู่และเส้นทางสัญจรในบ้านนาดอย หมู่บ้านชาวกะเหรี่ยงในอำเภอสบเมย

วิถีชีวิตที่เรียบง่ายของชาวกะเหรี่ยง ในอำเภอสบเมย

แหล่งที่เที่ยวอินเทรนด์

บ้านกลอเซโล

ล่องแก่งแม่น้ำเงา

ดอยพุ่ยโค

จุดชมวิว ดอยพุ่ยโค

อำเภอสบเมย เป็นท้องที่ที่เต็มไปด้วยป่าเขา แม่น้ำ และมีสถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่งด้วยกันที่เป็นที่นิยม

ล่องเรือบ้านแม่สามแลบ

ชมทิวทัศน์ที่สวยงามของสองฝั่งแม่น้ำสาละวินที่กั้นเขตแดนไทย-พม่า

อุทยานแห่งชาติแม่เงา

ติดกับจังหวัดตากมีลักษณะเป็นพื้นที่สูงชัน มียอดเขาสูง เช่น ดอยปุยหลวง ดอยเซอเทอลู่ ดอยคุยหลวง นักท่องเที่ยวนิยมมากางเต็นท์ริมแม่น้ำ

ล่องแก่งแม่น้ำเงา

เป็นจุดที่แม่น้ำยวมและแม่น้ำเงาไหลมาบรรจบกัน มีเส้นทางลำน้ำคดเคี้ยว และเกาะแก่งที่สวยงาม

น้ำตกโอโรโก

เป็นน้ำตกที่มีความสวยงามที่สุดในอำเภอสบเมย ความสูงประมาณ 50 เมตร

บ้านกลอเซโล

อยู่ที่ ต.แม่สามแลบ เป็นจุดชมวิวและทะเลหมอกแบบ 360 องศา

ดอยพุ่ยโค

อยู่ที่บ้านอุมดาเหนือ ต.แม่ตะควน ขึ้นชื่อว่าเป็นดินแดนแห่งทุ่งหญ้าสีทอง มีระดับความสูงที่ 1,406 เมตร จากระดับน้ำทะเล จึงเป็นจุดชมวิวและทะเลหมอกที่สวยงามมาก

In the mist of

MAEHONGSON

